

140
1956/3

ՀԱՅԿԵՆՆԵՐԻ
ՆՈՒՆԱԲՈՒԹՅՈՒՆ



Վ. Ե. Ն. Ե. Կ. Կ. Ե.

№ 12
ՀԱՅԿԵՆՆԵՐԻ
1956



მ ა ნ ხ თ ა ო რ დ ე ნ ი კ ო მ კ ა ვ შ ი რ ს

ყოველთვის, როდესაც საბჭოთა ქვეყნის წინაშე დგება მორიგი ამოცანა, ლენინური კომკავშირი მებრძოლთა პირველ რიგებშია, პირნათლად ახრულებს პარტიისა და ხალხის ნებას, დიდებით მოხაავს თავის სახელოვან გზას.

ორდენები, რომლებიც ამშვენებენ კომკავშირის ალაშს, საბჭოთა ახალგაზრდობის სახელოვანი საქმეების, გმირულად გავლილი გზის დადასტურებაა.

...1928 წელი. სამოქალაქო ომში საბრძოლო დამსახურებისათვის კომკავშირი ჯილდოვდება წითელი დროშის ორდენით.

...1931 წელი. შრომის ფრონტზე, სოციალისტურ შეჯიბრში გამოჩენილი ინიციატივისათვის კომკავშირი იღებს შრომის წითელი დროშის ორდენს.

...1945 წელი. საბჭოთა ქვეყანა ზეიმობს სამამულო ომში გამარჯვებას. ფაშისტ დამპყრობთა წინააღმდეგ ბრძოლაში დიდი დამსახურებისათვის კომკავშირი კიდევ ერთი, ახლა უკვე ლენინის ორდენით ჯილდოვდება.

...1948 წელი. კომკავშირს 30 წელი შეუსრულდა—თავდადებული, გმირული, შრომისა და ბრძოლის 30 წელი. კომკავშირის ალაშს ლენინის მეორე ორდენი ემატება.

...1954 წელი. კომუნისტური პარტიის მოწოდებით, მოსკოველ კომკავშირელთა პირველი ეშელონები გაემართა ყაშირი და ნახევნი მიწების ასათვისებლად. მალე მათ მთელი ჩვენი ქვეყნის ახალგაზრდობა გამოეხმაურა—350 000 პატრიოტი წავიდა მძიმე, მაგრამ კეთილშობილი ამოცანის შესასრულებლად. 35 000 ჰექტარი მიწა იქნა ათვისებული; სიცოცხლემ დაისადგურა ყაზახეთისა და ციმბირის უდაბურ სივრცეებში, ღოვლათი შეემატა ჩვენს ქვეყანას.

ყაშირი მიწების ათვისებაში თავდადებული და ნაყოფიერი შრომისათვის სსრ კავშირის უმაღლესმა საბჭომ კომკავშირი ლენინის ორდენით დააჯილდოვა. ეს უკვე მესამე ორდენია ლენინური კომკავშირის სახელოვან ალაშზე.



6943



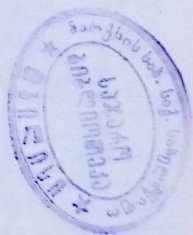
წ ა მ თ ა რ ი ა

— წამთარია, წამთარი! —
ტყეს და ველებს ვუთხარით.
გადათერთდა მთა-ბარი,
აგუგუნდა ბუხარი.

ფიფქდაყრილი მიდამო
რა ხალისით გვიყურებს.
— ცურაობა გვინდაო,
სიტყვა დაცდათ ციგურებს.

გარეთ თოვლის მთებია,
სიხარულით ვბრწყინდებით.
ბუხარს დარჩეს ბებია,
მოგვიქსოვოს წინდები.

ჩვენ კი! — სახლში რა გაძლებს, —
თოვლში სირბილს ვუნდებით,
მეგობრებო, ახალწულს
მოვილოცავთ გუნდებით!





როგან ჩაჩინძი

ნახ. გ. გელოვანისა

მეღალბონი

ეს იყო პატარა ქალაქი, ნახევარკუნძულის თითქმის უკაცრიელ მხარეს გაშენებული. ქალაქის ძირითად მოსახლეობას მეთევზეები შეადგენდნენ. ისინი ადრე დილით გადიოდნენ ოკეანეში და გვიან ღამით ბრუნდებოდნენ.

ყველაზე უფრო ერთ მეთევზეს, მატევი პროკოფის დაფუხლოვდი. მიყვარდა მასთან საუბარი, რამდენჯერმე მის ფლოტილასაც გააყვიე ოკეანეში. რაც უფრო ვაკვირდებოდი ამ კაცს, მით უფრო ვგრძობდებოდი, რომ მას ცხოვრებით მკაცრი გზა გაეგლო, მაგრამ ამ გზას იგი მაინც ვერ გაეტეხა.

ერთ დღეს ქალაქის ბაღში ვიჯექით, სწორედ იქ, სადაც მველ რევოლუციონერ კატორღელთა სამხრეთი სასაფლაოა. მატევი პროკოფისმა თამბაქოს ბოლი ღრმად ჩაისუნთქა და დაბალი ხმით დაიწყო:

— როცა მამაჩემი, პროკოფი არკადიევიჩი ამ ნახევარკუნძულზე მოსულა, მაშინ მხოლოდ ათიოდე ბარაკი მდგარა აქ. მამაჩემი ექიმი იყო და მეფემ აქეთ გამოაბრძანა, როგორც პოლიტიკურად არასიმელო.

კარგად მახსოვს, ახლა შეუქმანიშნი რომ დგას, იქ იდგა ჩემი სახლი. ბორცვიდან ხელოსაგულოვით მოჩანდა მიდამო. ჩანდნენ ბორჯლოვარული კატორღელები, რომლებიც ზოზონით დაათრევდნენ გრძელ ურიკებს, და მათ უკან მიმავალი სტრაჟენი-

კები თავიანთი გრძელი მათარხებით. დღეებიც გრძელი და მოსაწყენი იყო. მიყვარდა აი, იმ უნაგირა კლდეზე გადაჯდომა. ვიჯექ და გავაუბრებდი კუბრივით ჩამოვებულ წყნარ ოკეანეს.

ხანდახან პორზინორზე აკამლის დიდი სვეტი აღმართებოდა. მაშინ ბიჭები დიდ კოროსს დაგანთებდით და ერთ ყოყინას ავტებდით. მაგრამ კამიტნები ჩვენ არ გვპასუხობდნენ, გერგოს უკოინდენ კატორღელთა საშინ ნახევარკუნძულს და ჩუკოტკისაკენ მიტურავდნენ.

ნახევარკუნძულს ხანდახან იაბონელ მეთევზეთა ფლოტილიაც მოადგებოდა. იაბონელები სწრაფად აიღებდნენ წყლის მარაგს და იმ წამსვე თვალს მიეფარებოდნენ. უნდა ითქვას, რომ არავის არ სურდა ცოტა ხნით მაინც ყოფილიყო ჩვენი სტუმარი.

მთლად უსაქმურად ვიყავით, რის სკოლა, რის სწავლა! ვიზრდებოდით ისე, როგორც კატორღელთა ნახევარკუნძულს შეიფურებოდა. დავრბოდით, ვაკეთებდით ნავეებს, ვიჭერდით დიდრონ კიბორჩხალებს. ხანდახან ცხობდა კატორღელთა სახელებს ვირქმევდით და ისე ვიქცოდით, ვითომ ჩვენც კატორღელები ვყოფილიყავით.

მასხოვს, ძალზე პოპულარული იყო კატორღელ კარელის სახელი. როგორც კი ეს კაცი ჩვენს ქალაქში მოიყვანეს, მაშინვე დიდი სიფრთხილეები დაიწყო. ამბობდნენ, — კარელი იყო მეთევზის შვილი იყო, განზრახული ჰქონდა მიეღეს მოკვლა, მაგრამ ველარ მოასწრო, ციხეში ამოაყოფინეს თავი.

მე იდგალად გავიხადე ეს კაცი, ვებახდო მას, ისე ხმაილად გავყვიროდი მეფე უნდა მოვკლამეთქი, რომ ერთხელ რომელიღაც სტრაჟენის მოკვრა ყური და მამაჩემი ბოქალმა სასწრაფოდ დაიბარა. ყოველივე ეს იმით დამთავრდა, რომ მამა გაბარაზებული დაბრუნდა შინ, სკამი ოჯახით გადააბრუნა და თქვა:

— შევლო, ჩემი მიზეზით ამ ჯოჯოხეთში ამოვყავით თავი; თუ ენას არ დამიბოლებ, ბოქალის საიქიოში დამგზავრებს კვიპრელები.

ეს იყო და ეს! მეფეზე კონიტი აღარ დამიძრავს. ზაფხულობით ბიჭები კიბორჩხალებზე წაღობობით ვერთობოდით. იმ ზაფხულსაც, წელამდე წყალში ჩამდგარანი. კიბორჩხალებს ვიჭერდით. ერთი მოზრდილი კიბორჩხალა დავიბირე და ნაპ-

რისავენ წამოვიდე. ის იყო სილაზე გამოვედი, რომ კლდის პირას ბრჭყვიალა საგანი შევნიშნე. არავისთვის გამომხვლია, უმალ უბეგში დავმალე. სახლში რომ მივიღე, ჩარდახში ავძვერი და კარგად გავსინჯე ნაპოვნი ნივთი.

ეს იყო ოქროს მოზრდილი მედალიონი, ცალ მხარეზე ანტიკიფერული ნაკეთ. ნავი აბობოქრებულ ოკეანეში მიცურავდა, შიგ ვიღაც კაცი იჯდა და ჩინებულ უსვამდა. ის კაცი აშკარად გავდა იაპონელს.

მედალიონს მეორე მხარეზე რაღაც წარწერა ჰქონდა. ცხადი იყო წარწერაც იაპონური იყო. მედალიონი საიმედოდ დავმალე. მას შემდეგ ყოველთვის ფრთხილად მივძვრებოდი. ხოლმე სახურავში, შევამოწმებდი ნივთს და ისევ უკან ვბრუნდებოდი. მამამ რატომღაც ეჭვი ადო.

— შენ, ეი, — მითხრა ერთხელ მან, — ეს რა ახალი გასართობი გამოგონია?! კატებს ხომ არ აფრთხობ?!
ეს ამბავი ავისმომასწავებლად ჩავთვალე. მედალიონი ავიღე და ჯიბის სარჩულში ჩავიკევე.

კვირა საღამო იყო. ყურეში ვიდექი და აქოჩრით ტულღებს გავყურებდი. ზურგიდან საიჭყო ფაჩუნი შემომგესმა. ერთბაშად მოგბრუნდი, ჩემს წინ ახოვანი კატორღელი იდგა, — ბორკილგაყრილი, წვერმოშვებულ, ტანსაცმელში მოფლელი.

— ბიჭუნო! — ყრულ ამოსთქვა მან.

მე შევშინდი და უკან დავიხიე.

— მოდი, ბიჭუნო, ნუ გეშინია.

„საშიში რა მეთქი, გავფიქრე ერთ წამს, კატორღელია, ჩვეულებრივი კატორღელი“. მაგრამ მაინც გაუბედავად დაავადე რამდენიმე ნაბიჯი მისკენ.

— აქა ცხოვრობ?

— დიახ.

— შეგძლია გაჭირებულ კაცს დაეხმარო?

არც დავფიქრებულვარ, ისე ვუპასუხე:

— როგორ არ შემიძლია!

— მაშ მისმინე: აქეთ მოიწი, მყურდროში ვილაპარაკო, — კატორღელმა თითქმის ძალით შემათრია შამბნარში, ჩაჯდა და მეც მიძიულა დავმჯდარიყავი. ახლა გარკვევით დაიხიხე კიდეც მეორე ასეთივე სუბიექტი. მასაც მეფის ნაიუქარი ყველა სამკაული ჰქონდა, ბორკილების ჩათვლით.

— ეს ჩემი ამხანაგია...

ამასობაში მეორე კატორღელმაც წამოიწია და მე აშკარად დავაწმუნდი, რომ ის პირველთან შედარებით მოხუცი იყო.

— კარგო, თქვენ დაიხენეთ, დადლილი ხართ!

— გაისმა პირველი კატორღელის ხმა და ერთბაშად დამსუსხა — კარელი, ნუთუ კარელი...

— ძია, თქვენ მართლა კარელი ხართ? — მომხლა უცებ. კატორღელმა გამიღიმა, ბორკილის ჩხარებით მარჯვენა ხელი მხარზე დამადო და გაბზარული ხმით თქვა:

— აი, კიდეც ერთი ნაცნობი! ამ ბიჭს თუ სტრატეგიებთან ნათესავობა არა აქვს, მაშინ ვიტყვილი ბუნებამ ის გაჭირების ეპოს მოგვევლინა-მეთქი.

— ძია, მე სტრატეგიები მეჯავრება, მამაჩემსაც არ უყვარს ისანი, ქულაში რომ დაინახავს, ეშმაკს მიაფურთხებს ხოლმე...

* * *

...იღიბანს ვითათბირეთ. მე სახლისაკენ გავიძურე. საკუჭნაოში შევძვერი და იქაურობა მოვიფოთარე. მერე ვიპოვე; რასაც ვეძებდი, და შამბნარში დიდხანს ისმოდა ქლიბების ფხაკენი.

როცა ბორკილები დაიმსხვრა, ყვინთით შევიპარე პატარა ყურეში, სადაც ჩვეულებისამებრ მეფეთვესთა ნეგები იდგა. ერთი მათგანი ავხსენი და ისევ უკან გამოგბრუნდი.

ღამით ჩვენ უკვე ოკეანეში მიცურავდით.

პირველად ბედმა გავვიღიმა, ამინდი იდგა ჩინებული, ზურგის ქარიც გვეცმდა. კარელი ბრძანებდა, რაც შეიძლება სამხრეთისაკენ გვეცურათეითონ, ჩვეულებრივად, ნავის ცვირთან იჯდა, ნალვლიანად გაჰყურებდა ზღვას. ხანდახან, როცა აუცილებელი იყო მისი ჩარევა, მიუჯდებოდა ჩინებულს, მაგრამ მაშინაც ცოტახნით, უცბათ დაიღლებოდა და ისევ თავის ადგილას ჩაცუცქელებოდა.

მეოთხე დილას ძლიერმა ქარიშხალმა მოგვისწრო. ტულღები თავზე გადავცვიოდა. ძნელი იყო ორიენტაცია. ვებრძოდით ბუნების საშიშელ სტიქიას.



ეს იყო ოქროს მოზრდილი მედალიონი.

ყოველ წუთს მოსალოდნელი იყო დაღუპვა. ქარიშხალი კი კვლავ ბოზობდა. სამი დღე თითქმის ბრმად ვეყარეთ ოქეანეში. შემდეგ ქარიშხალი ჩაღვდა და ჩვენც რომელიღაც კუნძულის ახლოს აღმოვჩნდით. შორიდან დავხვედრეთ ოქეანეში. მხარე სასკებით უდნობი იყო. კარელმა ძეგწაღ გამოცრა ცბილებიდან:

— ეს რუსეთი არაა, იმედია იაპონელებთან ვართ. ასე და ამგვარად დადილუბეთ...

— ცოტა ხნის შემდეგ ჩვენსკენ კუნძულიდან მოტორიანი ნაგები წამოვიდნენ. ზედმიტომ იყო გაქცევაზე ფიქრი და ჩიონც მშვიდად ჯოჯობდით დაღუპვას. ნაგები გარს შემოგვეტყენ და ნაპირსაკენ წავიყვანეს.

* * *

იაპონელებს არ გამოუჩენიათ თვაზიანობა, შეგვათრეს მთლად აშშორებულ შენობაში და თივაზე დაგვყარეს. საღამომდე ვილოდით ბელისწყურს. კარელი ირწმუნებოდა: იაპონელი ჯალათები მეფის სატრაპებზე უკეთესნი არაფრით არიანო.

სალამოს კარებმა გააჯახუნა. ოთახში ვიღაც იაპონელი შემოვიდა. ცოტა ხნის შემდეგ კიდევ შემოვიდა ორი კომწად გამოწყობილი კაცი. აშკარად ეტყობოდა, ერთი მათგანი უფროსი იყო, რადგანაც ბრძანებას მხოლოდ ის ერთი იძლეოდა.



გაუბედავად გადავდგი რამდენიმე ნახივი მისკენ.

— თქვენ კატორღელები ხართ, — თქვენი სულად ერთმა, ალბათ თარჯიმანმა მისკენ ნებთ ჩვენი კანონი, კატორღელებს უკან ვებრუნებთ რუსეთს. ალბათ ისიც იცით, თქვენი მეფე მათ სახარობელაზე გზავნის.

საკანში გაიარ-გამოიარეს და, თითქმის სენი არ მოეწონათო, ისევ უკან გაბრუნდნენ.

ლამით კარელთან მივჩინდი და მხარში მთე ქაზე. შემკრთალმა კარელმა არეილად შემომხედა.

— ძია, ერთი კარგი ნივთი მაქვს, მგონი ოქროსა, იქნებ მოვისყიდოთ, ჰა?

კარელმა უაზროდ გაიღიმა. მე ჯიბის სარჩულად გავხიე და ბრწყვილად ნივთი კარელს მივაჩეჩე.

— დილით ვნახოთ, მოვიფიქრებ, — თქვა მან და მხარი იცვალა.

მთელი დამე არ მძინებია, ვბორგავდი, მელანდებოდა მამა, მისი ნაღვლიანი თვალები. დილით კარელი თივაზე ჩამომჯდარიყო და მედალიონს დაპყურებდა.

— მე ცოტაოდენი იაპონურიც ვიცი, — თქვა მან, — აქ წერია: «გვარი ჩემი იოძავა, კურთხეულ იყოს, ამის» ვასია, — გასძახა მეორე კატორღელს, — ამ ქაბუქს იაპონური მედალიონი უპოვინია. საღ ნახე, ბიჭო, მედალიონი?

მე ყველაფერი დაწვრილებით ეუაშბე. კარელმა გაიღიმა.

— ვასია, — თქვა მან, — მე ერთი რამ მოვიფიქრე, ვცადოთ, იქნებ გამოვიდეს.

მართლაც, ვცადეთ — კარელმა უფროსის ნახვა ითხოვა. საკანში კვლავ გუშინდელი მასპინძლები შემოვიდნენ.

კარელი წამოღდა და დინჯად დაიწყა: — მართალია, ჩვენ კატორღელები ვართ,

მეფეს გადავცემთ, თუ თქვენ თვითონ გავვისწორლებით, ამას მნიშვნელობა არა აქვს, მხარამ, სიმართლე რომ ვთქვათ, ჩვენ თქვენგან ცუდს არაფერს ველოდით. აქეთ მოვდიოდით კეთილი იმედით, ასე გავშინავთ, პატარა საჩუქარიც კი მიგვეწონა. ჩვენმა პატარა მეგობარმა საგვარეულო მედალიონი იპოვნა და გვსურდა საჩუქრად მოგვერთხილა.

ამ სიტყვებით კარელმა მედალიონი ყველზე ახლოს მდგომ იაპონელს გადასცა.

თარჯიმანმა დაიწყო კარელის სიტყვების თარგმნა. ის კაცი, უფროსად რომ შევიცანი, მედალიონს ეცა და იაპონურად რაღაც იყვირა. რა დავიმალო, მის ყვირაზე შემეშინდა კიდევ. ბოლოს თარჯიმანმა თქვა: — ეს მედალიონი ეკუთვნის ჩვენს უფროსს. მან ის დაკარგა ამ ცოტა ხნის წინათ, კამჩატის ნაპირებთან დესანტის გადასხმისას. უფროსი ამბობს, რომ ჯილდოდ მისი ნახვისათვის განკარგულებას გასცემს არ გადავცენ მეფეს, არც სიკვდილით დავსჯით, იმუშავეთ აქ პატიმრებთან.

კარგლმა ცივად მიიღო ასეთი მოწყალება. ჩვენ მართლაც დაგრძობი კუნძულზე. ეს არ იყო არაფრით უკეთესი რუსულ კატორღაზე. შეძლება ითქვას, უარესიც იყო. ზურგიტ ვეზიდებოდი ქვის კეპებზე და ხატებზე. კარგლმა ვერ გაუძლო მძიმე შრომას და გარდაიცვალა.

კარელი დავმარხეთ ქვის-სატენში. ვასია მას შემდეგ გულჩახეული გახდა. იშვიათად მელაპარაკებოდა, სულ ერთთავად ბურღულუნებდა, მეც ვდუმდი. ერთხელ დამით მისი ცივი მარჯვენა მუხლზე შეეხებო.

— ჰეი, მიტია, ჩაიცივი.
შეშინებულს არაფერი მითქვამს, ერთბაშად მოცისხი ჩემი ძინებები.

— აბა, მომყვილი!
ხოხვით გავფურეთ მივგომარე მუშებს. უნდა ითქვას რომ, იაბონელები არც თუ ისე დიდი გულმოდგინებით გვდარაჯობდნენ, რადგან იცოდნენ კუნძულიდან ვერავინ გაბედავდა გაქცევას.

ჩვედით ქვის-სატენში. წინ ვიღაც კაცი მოგვეგება, რომელსაც აშკარად ასლიოდა თევზის სუნია.

— ვიჩქაროთ. — თქვა მან ჩურჩულვით. ჩვენ იაბონურ ნაფში ჩავსხედით. მეთვეზე ნიჩბებს მიუჯდა და სწრაფად გავსრიალდით.

არაფერი მიკითხავს, მივხვდი რაშიც იყო საქმე. არც ისინი ამბობდნენ რამეს, მხოლოდ შიშით იყურებოდნენ აქეთ-იქით.

მესამე დღეს ორეკს კრიჭა გაეხსნა, ერთბაშად აღაპარაუნდნენ. ვასია ისე გამოიცვალა, ვეღარც კი იცნობდით, სულ ერთთავად ხუმრობდა. კიდეც ორი დღე ვიცურეთ და ბოლოს დიდი ხნეფილიც გამოჩნდა. გადავდით უკაცრიელ ნაპირზე, დავეწყვეთ ცივი, კამკამა წყალს.

იაბონელი კიდეც ერთი დღე დარჩა ჩვენთან, შეივსო წყლისა და სურსათის მარაგი და ისევ ოკეანეს მიაშურა. წასვლის წინ მან სათითაოდ გადაგვაცოცნა და ღიმილით თქვა: ჩვენ პროლეტარები ვართ, და ამდენად — ძმებიცო.

1945 წელი... ავივსოთ. გენერალ შაბროვის შენაერთი მარშით მიიწვევდა ხაზინისაკენ. იაბონელები გაბრძოდნენ. კვანტუნის სანაქებო არმია დაიქაშა.

მოლოწვერთა შორის მეც ვიყავი. ჩვენი ნაწილი ერთ სოფელში დაბანაკდა. ის იყო, სახელდახელო კარავში ჯარისკაცურად წამოვგორდი, რომ ყაყანი შემომესმა. მეტროლები გარეთ გამოვცივიდით. შუა შუკაში ორი მანჯურელი ვილაცას მოათრევდა.

როგორც კი დაგვინახეს, მანჯურელები ჩვენთან მოვიდნენ.

— ბატონო! — თქვა ერთმა. — ამ კაცმა თქვენ მოსვლამდე სული ამოგვხადა. ახლა გენერლის მუნდილი გაუხვია და მიმსოვს ცდილობდა... ტყვე პირდაპირ შტაბში მივიყვანეთ.

— გაჩხრიკეთ! — ბრძანა გენერალმა შაბროვმა. ტყვეს არავითარი დოკუმენტი არ აღმოაჩნდა.



შაბროვს მკერდზე მიეკარი და... ავტორი.

ეუბოვნეთ მხოლოდ ფინური დანა და გულსიჯიბეში საგულდაგულოდ გადამალული მედალიონი. მედალიონი იმ წუთშივე ჩამოართვა გენერალმა შაბროვმა, გულდასმით გასინჯა და შერე ღიმილით უთხრა:

— გენერალო, თქვენ დაზვერვის ცნობილი ქოფაკი — იოძავა ბრძანდებით. კეთილი იყოს ჩვენი ხელმეორედ შეხვედრა.

ცნობისმოყვარეობამ წამოლია, შაბროვთან მივედი და ოქროს ნივთს დავხედე.

— ჩემი მედალიონი! — შევეყვირე ერთბაშად. გენერალი შაბროვი ცოტა არ იყოს გაბრაზდა.

— ამხანაგო წითელარმიელო, თავი შეიკავეთ! ამ მედალიონთან თქვენ არაფერი გასაქმებია!

— ამხანაგო გენერალო, მე ის ვიპოვე ამ ათეული წლები წინ, მერე ცნობილ რევოლუციონერ კარელს ვაჩუქე.

გენერალი მომიანლოვდა, მისი აცხცახებული მარჯვენა ხელს ბეჭე დაუშვა.

— ნუთუ შენ ხარ ის პატარა ბიჭი?! — თვალბეში ჩამხვდა და გამიღიმა, — ჩვენ ხომ ამ ვაჟბატონის ტყვეები ვიყავით, ჰა, გახსოვს კულარაჯა, ცხრაასცამეტი?!

— მახსოვს, ამხანაგო გენერალო, მახსოვს. — შაბროვს მკერდზე მიეკარი და ამოდენა კაცი მივყვივით ავტორი...

პეიფეზეც გამიღიმა და ამბავი დაასრულა: — მას შემდეგ მე და შაბროვი ახლო მეგობრები ვართ, ის ახლა თიღაროვშია და მიმოწერა გვქვს.



ქოსგა ხეთაგურკი

ნახ. ნ. შალიკაშვილისა

ობლების დედა



ჩვენს მკითხველებო, თქვენ ყარგად დცნობთ ოსეთის სახალხო პოეტის, რევოლუციონერი დემოკრატის კოსტა ხეთაგურკის სახელს (1859—1906). თავისი შემოქმედებით იგი ემსახურებოდა მშრომელ ხალხს, ხატავდა მის დღესქვარ, უფლებებო ცხოვრებას და მოუწოდებდა თავისუფლებისათვის ბრძოლისაკენ.



ყორანს ფრთები აეშალა —
სადღაც ილაბა გდია ლეში,
დაპქრის მხოლოდ ქარისხალი
შავ კლდეების სიბნელეში.

სიღუბნით დაწაცული
გაუნაბავს სული აუღს,
ქლივსდა ებრძვის ცეცხლის შუქი
შორს ამ დამის დანაშაულს.

სოფლის ძილში ჩამად ისმის
გატანჯული გულის ძგერა
და უკუნით ბნელს ანათებს
მხოლოდ ერთადერთი კერა.

ო, ნუ გიკვირს, დარბი ქოსში
მუდამ ასე ფხიწლობს დარდი;
ობოლ კერას დასტრიალებს
შავკაბიან ქალის ლანდი!

ცეცხლზე ქვაბი დგას და მწერი
დაკარგვითა ბავშვებს ძილი;
ახლაც არ სურს გაანათოს
ტანი ჩერებით შემოსილი.

სიცივითა და შიმშილით
იხე მგელიც კი არ ჩივის,
როგორც გული უპატრონოდ
მიგდებული მგლის არჩივის!

— ნუ, ნუ სტირით, გენაცვალეთ, —
ამბობს შვილებს დედა:
— ქვაბში ცერცი იხარშება,
ღმერთმა მთლად არ გაგვიმეტა!..

თოვლით სველი ფიჩხის კვამლი
თითქოს ერთვის სიმწუხარეს,
და წვეთ-წვეთად დედაკაცი
მღუღარეში ცრემლს ღვრის მწარეს...

ვერა, კვება ვერ ჩააშნო
და აღმოხდა: — არ გრძობს
თქვენი მამა, პატარებო,
თოვლის წვეთმა ჩაიტანა!

გიღალატაო, გიღალატაო,
ხუთიენი დარჩით ობლად,
ვი ჩემს გულს, ჩემი გულიც
მან მოსთხარა დაუნდობლად!

გვითხრას რისთვის ვაგებებუტა,
რად ვაეცე მძიმე უღელს,
ქარსხალით ჩამქარალ თვლებს
კვლავ უფსკრულში ვინ გაუბელს!

ვინდა იცის დედამიწის
გულში იქნებ უფრო თბილა,
დაე ჩვენც თან ჩავიტანოს, —
მოგვცეს თავის გვერდით ბინა!

და წვეთ-წვეთად დედაკაცი
მღუღარეში ცრემლს ღვრის მწარეს;
თოვლით სველი ფიჩხის კვამლი
თითქოს ერთვის სიმწუხარეს!..

იმდღევით აღ-მიმქარალი
თვლებს ობლების ჩემი კერა,
მივინა უკვე უმცროსს,
ამოვებს ცრემლით მწერსა.

კუნძებივით ყრია ყველა
ირველიც ტოტად-დაღუწილი.
მშვირსა და გაყინულს
მოერევათ მაღე ძილი.

და ძილშიაც ისმის: — რაა,
გადმოიღე ქვაბი ჩქარა...
ცრემლს ფარულად იწვენებს დედა,
გული ახად გაეზარა.

ქვაბში ცერცი იხარშება,
თითქოს წყალიც კი ჩურჩულებს,
ირველიც უკვე სინავით ობლებს
ჩიტებივით მიყუუღებს!..

იხე ღრმია, იხე მძიმე
ცრემლით სახეე მათი ძილი,
რომ სიზმრადაც აღარ ახსოვთ
არც ყინვა და არც შიმშილი!

საცოდავი დედა ობლებს
თავს ეღებო თანაბრად —
ზოგს დაუღო სასთუმალი,
ზოგს ძონძები წაფათა.

დაჯდა იქვე და უცქერის
მოდარაჯე მისი თვალი
კავამღებულ ცეცხლთან იხე
ცერცებს თუ როგორ ხარშავს აღი!

ვადავიდა შუაღამე
და ვახშამი მაინც არ ჩანს,
დედა თურმე ცერცვის ნაცვლად
ქვაბში რიყის კენჭებს ხარშავს!

თურმე ვახშმის მოლოდინით
შიმშილს ასე გაუმკლავდა...
მავამ ერთი მოტყუებით
ვინ იყო რომ შიმშილს მკლავდა?!

თარგმნა კარლო კალაძემ

ს ა ო მ ხ ა რ ი ე ჟ ი ბ ი



ნიკოლოზ ივანეს-ძე პიროვანი, გამოჩენილი რუსი მეცნიერი, დიდი ქართველი და მოქალაქე დაიბადა 1810 წელს. 14 წლისა შევიდა უნივერსიტეტში. თავისი სახელოვანი სიწოდების მანძილზე შექმნა მრავალი ღირსშესანიშნავი ნაშრომი, რომლებმაც უდიდესი როლი ითამაშეს მსოფლიო მედიცინის განვითარების საქმეში.



ეს მოთხრობა უსაქმობით გამოწვეული ფიქრების ნაყოფი არ გვევლინება. ყოველივე, ჩემს მიერ აქ აღწერილი, ნამდვილად მოხდა ქალაქ კიევის, დაახლოვებით ოცდაათი წლის წინათ. იმ ოჯახის წევრებს, რომლებზეც კვეთნა გვექნება ლაპარაკი, დღემდე სათუთად შეუნახავთ სხოვნაში ამ ამხის ყველა წევრი. მე კი ჩემი მხრით ესოდენ ამაღლებული ისტორიის მხოლოდ ზოგიერთი მოქმედი პირის სახელი შევიცავად და ზებირ მოწაყალს წერილობითი სახე მივცე.

— გროშა, პა გროშა! შეხედე ბიჭო, ვიპოე... იცინის... პო, პირში კი ბალახი აქვს, დმერძიანი, ბალახი... ვაჰ, ნახე რა სერიას!

გასტრონომიული მალაზიის უზარმაზარი ვიტრინის წინ იდგა ორი ბიჭუნა, ისინი თავუტავებლად ხარხარებდნენ, ერთმანეთს მუფლუგუნებს სთავაზობდნენ და, მწვავე სიცივისგან შეწუხებულები, უნებურად ცშუკავდნენ. უკვე ხუთ წუთზე მეტი იყო, რაც ბიჭები შესკეროდნენ მომხიბლავ სურათს, რომელიც ერთნაირად აღაჯუნებდა მათ სუსსაც და, გონებასაც. ლამაზებით გაჯაშუებულ ვიტრინაში წითელი ვაშლის მუხები იყო აღმართული, იდგა სწორი პირამიდები პაპროსის ქაღალდში გახვეული მანდარინებისა, რომლებიც ნაწილობრივ კვიოდნენ. ლანგრებზე გაშლარაოდ იყვნენ ვეება, თვალბეგამოკარკალური, დამაშხული და დამაუფუქმ-პული თევზები, მათ ქვემოთ კი თავს იმშვენებდნენ ძვების მავალიწნულებით შემკული ღორის შუაზე გადაჭრილი ცვრიანი ბარკლები, მოვარდისფერი ქონის სქელი ფენით. ამ ექვეტურ სურათს ამთავრებდა უმარცხ ქილა და კოლოფი დამარილებული, მოხარშული და დამაშხული საუშნით. ამის შემყურე ორივე ბიჭუნას ერთი წუთით გადააფრქვდა ოთქმები გრადელი ყინვა და მწინწულვანი დავალები, რომელიც დღემდე მათ დაჰკისრა და რომელიც ძლიერ სავალალოდ დასრულდა.

უფროსმა ბიჭმა პირველმა მოაშორა თვალი ვიტრინას, მძის ხელი მოჰკიდა და მტკვალე უთხრა:

— აბა, გელოდი, წავიდეთ... გვეყოფა აქ ყურყურა... ორივემ ერთდროულად წაიხშო მძიმე ოხერა. უფროსი მხოლოდ ათი წლისა იყო. დიდმა აქეთ ტყუილი წვევის გარედა არა ექამათ რა. უყანასკენივად შეავლეს ხარბი, სიყვარული სახვე თვალს გასტრონომიული მალაზიის ვიტრინის და გაიქცნენ. თავდაჯა რომელიმე სახლის ორბოქით შეტურულ ფანჯარაში თვალს მოჰკავდნენ ხოლმე შობის ხეს, შორიდან უზარმაზარ ბრქვიავლა მტყენად რომ მოჩანდა. ხან მხიარული პოლის ხმებიც შეესმებოდა... მაგარ ბიჭები ვაჰ-



კაცურად იჭირებდნენ მაცდურ აზრს: შენდვარსუცენ რამდენიმე წუთით და სახით მიკვრიდნენ ფანჯრის მინას.

მიიჩქაროდნენ ბავშვები, ქუჩები კი თანდათან უფრო ბნელი და უკაცრული ხდებოდა. საუცხოო მალაზიები, გარბრლიალებული შობის ხეები, წითელი და ლურჯი ბადებებით მორთული ცხენები, გაფიცებული რომ მიჰქაროდნენ, მარბილების კავების ღრქიალი, ხალხის სადღესასწაული ფუსფუსი, შეხახლებისა და ლაპარაკის მხიარული გუშუნი, ყინვისაგან აქარბლებული, ძვირფასად გამოწყობილი ქალების მოციხარი საბები — ყველაფერი ეს უყან ღარჩა, წინ კი, უშუნი ადგილები, მიხვეულ-მხოვეული ვიწრო ქუჩები და ჩაბნელებული ფერიბები გადაიშალა... ბოლოს, როგორც იყო, ერთ ძველ, დფერბებულ სახლს მიადრეს. სახლის ქვედა საართული, უფრო სწორად სარდაფი, ქვისგან იყო ნაგები, ზედა საართული კი ხისა იყო. ბავშვებმა გაიარეს ვიწრო, მოყინული, ბინჭური ეზო და სარდაფში ჩავიდნენ. გაიარეს ბნელი დერეფანი, ხელოსათობით მოძებნეს თავიანთი ოთახის კარი და შეადეს.

უკვე ერთი წელი იყო, რაც მერცხალოვები ამ გულრბულში ცხოვრობდნენ. ორივე ბიჭუნა კარგა ხანა შეჩვივა გამურულ, ნესტი აბრბებულ კედლებს, სველ ძინძებს, ოთახში გამბმულ თოყზე რომ შრებოდა, ნავთურის ცვამლის სამონელ სუნს, ბავშვის ქუქყიან საცვლებს, ვირთხებს, ერთი სიტყვით სიღატაკის ნამდილ სურნელებას. მაკარად ღდეს, ყოველივე ამის შემდეგ, რაც მათ ქუჩაში ნახეს, იმ სადღესასწაულო ბრქვიანობის შემდეგ, რომელსაც ყველგან გამოხადდნენ. მათი საბარა გულში მწვავე ტკივილისაგან შეიკუმშა. კუთხეში მიდგმულ ფარით, ქუქყიან საწოლზე ასე შევიდა წლის გოგონა ირვა, სახე ანიბოდა. სუნთქვა განზირბოდა, ფართით გახლოლი თვალები ჩაყინებოთ და უაჩრებ მიიჩქაროდნენ ერთ წრტილს. საწოლის გვერდით, ქუჩაზე ჩამოკიდებულ აცანში, რაც ძალი და ღონე ჰქონდა ჩაბოდა, სახეს პრახვედა და ბეირბებოდა ძუძუთა ბავშვი. მადლი, გამხდარი ქალი, დატანჯული, დაღლილი და მწუხარებისაგან ჩაშვებულმა სახით, დარბილიყო ავადმყოფ ბავშვის წინ, ცალი ხელით ბალიშს უსწორებდა და მეორითი აცანს არწვდა, როცა ბიჭები შევიდნენ და მათ კვალადვე ოთახში სუსხიანი პაერი შექიჩა, ქალი შემფოთებით მოხბბდა.

— აბა? რა ქენით? — კითხვა ბავშვებს მოლოინდელად და სწრაფად.

ბიჭები ღღმდნენ. გრიშამ პალტოს სახელითი სრტულთით მოწინინდა ცხვირი. პალტო ბამბის ძველი ბალიდიდან იყო შეკერილი.



— საით? — შეწფოთებით ჰკითხა ელზაზეტა ივანოვნამ.

— წერილი გადაეცით?.. გრიშა, შენ გეითხები, გადაეცი თუ არა წერილი?
 — გადაეცი, — ყინვისაგან ჩახლერილი ხმით მიუგო გრიშამ.

— მერე, როგო? რა უთხარი?
 — ყველაფერი, რაც შენ მასწავლე. ვუთხარი, მერცალო-ვისგანა წერილი, თქვენი სახლის ყოფილი მმართველისაგან, იმან კი გამოგვლანდა: ახლავე აქედან დიკარგენით, თქვე არამზადებო, თქვენაო.

— მაინც, ვინ იყო? ვინ გელაპარაკათ?.. წესიერად მომიყვი, გრიშა!

— შევიცარი გველაპარაკა... სხვა ვინ იქნებოდა! მე ვუთხარი: გამომართვით, ბიძა წერილი და გადაეცით, მე კი პასუხს აქ დავულოდებო-მეთქი. ის კი შეხტა და შემობრიალდა: როგორ არა, ვერ მოგართვეს! სწორედ ამ დროს საქმე არა აქვს ჩემს ბატონს, თქვენი წერილები იკითხოს.

— მერე, შენ?
 — მე, როგორც დამარიგე, ისე ვუთხარი: „ერთი ნამცეცი პური არა გვაქვს, დედა ავადაა... კვდება-მეთქი. როგორც კი მამა ადგილს იშოვის, უშალ გადაგიხდით, საველ პეტროვიჩი, ღმერთმანი გადაგიხდით“, მაგრამ სწორედ ამ დროს ზარმა დარეკა. ისე ძან დარეკა რომ... შევიცარმა კვლავ შემოგვი-ტია: ახლავე აქედან დიკარგენით, ჯანაბას თქვენი თავი და ტანი, თქვენი ქაქანება აქ აღარ ვნახო. ვალოდას ქერმოხიც კი წამოჰტრა.

— მო, ისეთი წამოქ...
 რა, რომ... — თქვენი...
 დიამ, რომელსაც ყურად-
 ლებით უსმენდა ძმას და
 კეთა მოიფხანა.
 უფროსმა ბიძამ შეფო.
 თებთ დაიწყო ხალათის
 ღრმა ჯიბეებში ქვევა. ზო-
 ლოს ამოძრო დაქმუნული
 კონფერტი და მაგდაზე და-
 ღო:

— აი, წერილი...
 დედას მერი აღარა უყი-
 თხავს რა. დიდხანს გაის-
 მოდა დასუთულ ოთახში.
 ჩვილის გაფთხებული ჩხა.
 ვლი და მამუტას მძიბე,
 ხშირი სუნთქვა, რომელიც
 უფრო ერთფეროვან, გას-
 მულ კენესას ჰგავდა. უცებ
 დედა ბავშვებს მიუბრუნ-
 და და უთხრა:

— ექ ბორშია, სადი-
 ლიდან დარჩა... ქამთ, ცი-
 ვი კია, აბა რთი გაგრცხ-
 ლოთ...

ამ დროს დერეფანში ვი-
 დაცს ფრთხილი ნაბიჯი-
 ბის და ხელის ფათურის
 ხმა გაისმა... სიხველში ვი-
 ლაც კარს ეძებდა. დედა
 და ორივე ბიჭუნა დამაბუ-
 ლი მოლოდინისაგან გაფი-
 თრდა.

შემოვიდა მერცალოვი. საზაფხულო პალტო ეცვა, ქერის
 საზაფხულო ქული ეხურა, უკალოზოდ იყო, ყინვისაგან ხე-
 ლები გალურჯებოდა. თვალები მიცალალოდებით ჩაცვივ-
 ნოდა, ყბა-ყბაზე ჰქონდა გაკრული. ერთი სიტყვაც არ უთხრა
 ცოლის მერცალოვმა, არც ცოლს უთხარებდა რა. მათ ყოველივე
 შეიტყეს იმ სასოროკვეთილებით, რომელიც ერთმანეთის
 თვალეში ამოიკითხეს.

ამ საშინელსა და საბედისწერი წელიწადს უბედურება უბე-
 დურებაზე დაიწებოდა და შეუბრალოდლად თავს ატყდებოდა
 მერცალოვსა და მის ოჯახს. ჯერ თვით მერცალოვი გახდა
 ავად მუცლის ტოფით და მის მკურნალობაზე დაიბარჯა მათი
 მცირე დანაწოგი. შემდეგ, როცა გამოკეთდა, გაიგო, რომ მისი
 ადგილი, სახლის მმართველის უზრალ ადგილი, სადაც ხელ-
 ფასი ოცდახუთი მანეთი ჰქონდა თვეში, სხვას დაეკუთვნა... მას
 აქეთ დაიწყო რაიმე შემზებვეთი სამუშაოს, ვადამწერის ან
 სხვა ადგილის თავანწირული ძებნა. ნივთების დაჯირკება
 და გადაკრავება! ყოველგვარი საოჯახო ხარახურის გაკრება!
 ამას ბავშვების ავადყოფნა დერიო. სპი თვის წინაა
 ერთი გოგონა გარდაიცვალა, ახლა მეორეც ავად, დიდი სიცხე
 აქვს და უკონოდ წევს. ელზაზეტა ივანოვნა მერცალოვას
 ავადმყოფი ბავშვისთვისაც უნდა მოეგო, ძუძუ უნდა ეწო-
 ვებოდა ჩვილისათვის და თან ერთ ოჯახში უნდა ევლო, თითქ-
 მის ქალაქის მეორე ბოლოს, სადაც დღეობად რეცხავდა სა-
 რეცხს.

მიოლი ეს დღე ყველა იმის ცდაში იყო, რომ როგორმე
 საიდანმე გამოეჩხრიათ თუნდაც რამდენიმე კაიკი მამუტ-



კასოვის წამლის საყიდლად. მერცალოვმა ფულის საშოვრად წაწაღო მთელი დღე დაღამა. თითქმის ნახევარი ქაღაღი შემოიბრუნა, როგორ მივირება თავს, როგორ ევედრებოდა ყველას. ელიზაბეტა ივანოვნა თავის ქალბატონთან წავიდა. ბავშვები კი წერილობით გავსაგნეს იმ ბატონთან, რომელთანაც ტფით ავად გადამამდე მუშაობდა მერცალოვი... მაგრამ ამაი იყო ყოველი ცდა, ყველა საიდუმლოდ იფარებოდა იყო ვაჭარული, მოუცვლელია ან უფულოდ იმსჯელებდნენ და თავიდან იშორებდნენ მერცალოვს... ზოგი კი, მერცალოვის ყოფილი ბატონის შვიციარის მსგავსად, კინისკერით ისტუმრებდა.

ათი წუთის განმავლობაში კრინტი ვერავინ დაძრა. მერცალოვი უცებ წამოდგა სკივრიდან, რომელზეც აქამდე იჯდა და მტკიცე გადაწყვეტილებით ღრმად ჩამოიფხატა თავისი დაქვეითი ქუდი უზღულზე.

— საი? — შემოვითვბო ქითხა ელიზაბეტა ივანოვნამ. მერცალოვი, რომელმაც ის იყო უწყე კარის სახეურის მოქი- და ხელი, შემობრუნდა:

— გდომით საქვს ვერ ვუშველით, — ხიროწინა ხმით მიუგო ცოლს. — წავალ.. მოწყალეებს მაინც ვითხოვ.

მერცალოვი ქუჩაში გვიდა და უმინოდ გაბეჯდა ხს. არაფერს ცხება, არც არაფერის მიუღი ქქინდა. უცვ დიდი ხანი იყო, რაც გამოიხარა ხილბატკის ის მწვევე ხანა, როცა იცნებოდა ქუჩაში სასულე იპოვნო, ანდა მოულოდნელად რომელიმე უცნობი მიძისავან შემკვიდრებოდა შილი. ახლა მერცალოვი შუტკავებელმა სურველმა შეიპყრო, გაქცეულიყო, საიდაც მოხდებოდა სულერთი იყო მისთვის, იოლანდ უკან მოუხდევდად გაქრილიყო, რათა მშვიტი იჯახის უტყვი სასურველითობა აღარ დაენახა.

მოწყალემა ეთხოვა? განა დღეს მერცალოვმა ორგერ არა სცადა ეს? მაგრამ არა გამოუვიდა რა. ერთმა ნოტის ქურჭში გამოწყობილმა ბატონმა რჩევა-დაჩივებმა მისცა: მუშაობა საქირი და არა ღრიქინიო, მერევი რი დაღეშქრა, ახლავე პოლიციასი გაავისტუმრებო.

თავისდაუყოვნებლად მერცალოვმა ქალაქის ცენტრში, სამოქალაქო ბაღის მესტროან ამოყო თავი. რადგან აღმართი ამოიხარა, დაიადლა, აქოშინებული შვიდა ბაღში, დათოვ- ლილი ცაცხვების გრძელი ჩივივანი გაიარა და დაბალ მერხზე დაეშვა.

ზვიმური მდუმარება დაშვებულყოფი ბაღში. თეთრ სამო- სელში გაბეველი ჩეები უმკარი სიდაილი თაღმდინენ. დროდადრო ზრდა ტოტიდან თოვლის ფთილა მოწყებდებოდა ხოლომე და შრაშონით ეღობოდა სხვა ტოტებს. იმ ღრმა მდუმ- მარებაში და სიმშვიდემ, ბაღს რომ დარაჯობდა, მერცალოვის განაწაწიბ სულში ისეთივე სიმშვიდისა და მდუმარების მოუთმინელი წყურვილი აღძრა.

ევე, ნეტავ შემქმლის დაწვე და დაქიძინი, — გაიფიქრა მერცალოვმა. — დავიფრყო ცოლი, მშინი ბავშვები, ავად- მყოფი მამუტაქა. ყოლოტის ქვეშ შეიცვალა ხელი და შეეხო საკამად სეკელ თოკს, რომელიც ქამრის მაგირობას უწყევდა. გადაწყვეტა თავი ჩამოტერხრო. მერცალოვი არ უნწარა ამ აზრ- მა, იგი ერთი წამითაც არ შეერთა წყვედაილით მოცული, გამოიწინაო სანყაროს წინ მდგარო.

აუმჯობესი არა მოკლერ გზა არჩიო, ვიდრე ნელინელ დაიღებო? ის იყო უნდა ამდგარიყო და ეს საშინელი გა- დაწყობილობა სისრულიში მოიყვანა, რომ ამ დროს სუს- ხიან შავერტი მკვირიდ დაისმა ნაბიჯების ხმა. მერცალოვი გაბოროტებული მიბრუნდა იმ მხარეს, საიდანაც ხმა შეიხმა. ხეივანში ვიდად მოდიოდა. გვირ სიგაროს ციცხლი გამოიწინა, რომელიც ხან ჩადებოდა და ხან ქრებოდა, შემდეგ მერ- ცალოვმა გააჩინა წია ტანის მოხუცი, მისი თბილი ქული, ბეჭვის პალტო და მაღალი კალოშები, უცნობი მერხს რომ გაუსწორდა, სწრაფად შებრუნდა მერცალოვისაკენ, ხელი ქულთან მიიტანა და მკითხა:

— შეიძლება დაუფდეი?

მერცალოვი განებე უცებად შებრუნდა და მერცალოვისაკენ რისხვი გაიწია. ხეივანში სრულ მდუმარებაში გაჩნდა მისი მივიდა ამ ხნის განმავლობაში უცნობი სიარის იწიობა და თავის მზომებლს აღმოცერდა აკვირდებოდა. მერცალოვი გრძნობდა ამას.

— რა დიდებული ღამეა, — ჩაილაპარაკა უცნობმა. — ეი- ნავს... სიწყნარეა... რა სასუქობოა რუსული წამბარაი რილიო, აუტრიაანი, ზებრული ხმა ქქინდა. მერცალოვი დღება, არც კი შებრუნებულა უცნობისაკენ.

— ჩემს ნაცნობ ბავშვებს საჩუქრები ვუყვად, — განაგრ- კო უცნობმა. ხელში რამდენიმე შეტრულა ექირა. სულმა წამიდა, ისე ვერ ჩაუფარე ამ ხაეს, რომ ამ შემოხსენლყოფი- რა დიდებულია აქაურობა.

მერცალოვი საერთოდ უწყინარი და მორცხვი კაცი იყო. მაგრამ უცნობის უკანასკნელ სიტყვებზე გულს ბრაზი შემო- ენითო, სწრაფად მიბრუნდა მოხუცისაკენ და სულმუხებე- ბულმა დაუყვირა. თან უსწრაფდ იქნედა ხელმე.

— საჩუქრები!.. საჩუქრები!.. ნაცნობი ბავშვებისათვის საჩუქრები! რე კი... მე, მოწყალეო ხელმწიფე, ამ წუთში ბავშვები შემოვლი მესხებენ... საჩუქრები... ცოლს ჩვე გაუმზა და ძიქუთა ბაღს მთელი დღეა არა უტამაი რა... თქვენ კი... საჩუქრები...

მერცალოვი ელოდა, რომ ამ უთავებლო, გაბოროტებული ყვირილის შემდეგ მოხუცი ადგებოდა და წავიდოდა, მაგრამ არა. მოხუცმა თავისი ტყვიანი, სათნო ქალაქი ქალღმერთიანი სახე მერცალოვს მიუახლოვა და დინჯად უთხრა:

— მოითმინეთ... ნუ დე- ლავითი მიამბებ ყველაფე- რი რაც შეიძლება მოკ- ლედ. ერთად მოვიფიქროთ, იქნებ რამეში დაგებმა- როთ...

უცნობის არაჩვეულებ- რივ სახეში რაღაც ისეთი მშვიდი და მიმზიდელი იყო, რომ მერცალოვი იმ წუთშივე წვრილად მოუყვა თავის ამბავს. დღეადა და სხაასხუთი ლაპარა- კობდა. მერცალოვმა უც- ნობს უამბო თავისი განს- კირი, როგორ განდა ავად, როგორ დაკარგა ადგილი, როგორ მოუყვდა ხანი თვის წინათ ბავშვი, არაფერი არ დაუშავდა. უცნობი უსტენ- და, ერთი სიტყვიაც არ შეუწყვეტინებოა მოყოლი- თან დაუნებოთ აცქერდუ- მონდა სველუბში, თითქმის სურმა, რაც შეინებოდა ღრმად ჩაწვლილია ამ მკენესარე, აღმუთობულ სულს. შემდეგ ყმაწვილუ- რად სხარტად წამოხტა, ხელზე ხელი სტავა მერ- ცალოვს. მერცალოვოც უსუ- ბურად წამოდა.



მერცალოვი ქუჩაში გა- ციდა და უცნობლად გაბეჯე- გნა.

— აბა, წადიეთო — თქვა უცნობმა. — სწრაფად გავ-
წითო... თქვენი ბედი, რომ ექიმს შეხვდითო მე, რა თქმა
უნდა, გადაწყვეტილ ვერაფერს დაგპირდებით, მაგრამ...
ეჩქარათ.

ათი წუთის შემდეგ მერცალოვი და ექიმი უკვე ჩაიღოდნენ
სარდაფში. ელიზავეტა ივანოვნა თავის ავადმყოფ გოგონას
გვერდით მისწოდდა, სახე გაპოხილ, ჭუჭყიან ბალიშში ჩაერ-
გო და გაჩინდულიყო. ბიჭები იმავ ადგილას ისხდნენ და
ბორჩის ხტვებდნენ. შემინებულიები დღის უმომარაობით და
იმით, რომ მამა ამდენ ხანს არ დაბრუნდა, გროსო და ვა-
ლოდა ტაროდნენ, ჭუჭყიანი მუშტებით ცრემლებს სახეზე
იგულსავდნენ და გამურულ ქვაბშიც უხვად აფრქვევდნენ.
ექიმმა პალტო გაიხადა და ძველი მოდის საკმაოდ ვაქცილ
სერთაფში დაჩრა. მივიდა ელიზავეტა ივანოვნასთან. ელიზა-
ვეტა ივანოვნა თავიც კი არ ასწია.

— კარგია, კმარა, კმარა, ძვირფასო, — დაილაპარაკა
ექიმმა, თან აღერსიანად უსვამდა ზურგზე ხელს ელიზავეტა
ივანოვნას. — აბა, ადვილთო მიჩვენეთ თქვენი ავადმყოფი.
სწორედ ისეთი, როგორც ახლახან ბაღში, ზაადეა ლერ-
სინამა და დამაჯერებელმა, უცნობის ხმაში რომ უღერდა,
უცებ წამოყენა ელიზავეტა ივანოვნა საწოლთან და სიტყვა-

შეუბრუნებლად გააკეთებინა ყველაფერი, რასაც ექიმმა
თხოვდა. ორი წუთის შემდეგ გრიშკა უკვე აღმოდგენილი
და, საოცარმა ექიმმა მეზობლისგან ათხოვდა შეშხაყვედრება
რაც ძალი და დიდმა ჰქონდა სამოყარს აჩაღებდა. ელიზავეტა
ივანოვნა თბილ კომპარსში ხედდა მამუტას... ცოტა ხნის
შემდეგ მერცალოვი დაბრუნდა. სამი მანუთით, რომელიც
საოცარი ექიმისაგან მიიღო, ეყადა ჩაი, შქაჩი, ფურთუშები
და მასობილთ საშვიტონდან ცხელი კრძაძე მოიტანა.
ექიმი მაგალიდთან იჯდა და რაღაცას წერდა ქაღალდის
ფურცელზე, ზომილზეც თავისი უბის წიგნაკიდან ამოი-
წერას რომ მოჩრა, ქაღალდის ბოლოს, ზღმორწერის მავიერ
ჩრადე თავისებური კაეი გამოსახა, ადგა, ქაღალდს ჩაის
ლაშხაქი დაადო და თქვა:

— აი, ეს ქაღალდი ავთიაქში წაიდეთ... მადებს ორ საათში
ერთხელ მივლით ჩაის კოფში. ეს ნახევლის ამოსაღები წამა-
ლია. განაგრძეთ თბილი კომპარსები და, გარდა ამისა,
თუნდაც უკეთ გახდეს თქვენი გოგონა, მაინც მოიქნეთ ექი-
მი აფროსიმოვი. ის საქმანი ექიმა და კარგი ადამიანი. მე
ახლავი გავაფრთხილებ ექიმ აფროსიმოვს. აბა, მამ, მშვიდო-
ბით, ბატონებო! დღერთმა ინებოს, რომ მომავალი წელი, ამ
წელზე უფრო ღმობიერი იყოს თქვენთვის და, რაც მოვა-
რია, ბატონებო, შეუხასოდეს სულით ნუ დაეცემით.

ხელი ჩამოართვა მერცალოვს და ელიზავეტა ივანოვნას,
რომელიც გაოცებისაგან ვერ კადვდოდა ვინ ვერ მოსულაყე-
უნდა, პირდაყმნელი ვალოდაის ღოყაზე ხელი მყოფათუნა,
სწრაფად ჩაყო ღრმა კალთებში ფეხები და პალტო ჩაიცვა.
მერცალოვი მოლოდ მამინ მოვიდა გონს, როცა ექიმი უკვე
დღერფანში იყო, და გაეცადა.

სიბნელეში ვერაფერს ხედავდა, და მერცალოვმა ალა-
ბეღელ დაიფიქრა:

— ექიმო! ექიმო! მოითმინეთ... მითხარით თქვენი გვარა,
ექიმო! ჩემმა ბავშვებმა მაინც ილოცონ თქვენთვის.

პურში ასავსებება ხელებს, რათა უჩინარი ექიმი დევირა,
მაგრამ ამ დროს დღერფნის მეორე ბოლოში ექიმის მშვიდი,
ბებრული ხმა გაისმა:

— ეე! აბა ეს რაღა მოიგონეთ!.. დაბრუნდით ჩქარა უკან!
მერცალოვი ოთახში რომ შებრუნდა, მაგიდაზე სიურპარა-
ში დახვდა! ჩაის ლაშხაქის ქვეშ, საოცარი ექიმის რეცეპტ-
თან ერთად, ქაღალდის რამდენიმე მსხვილი ფურთო იყო.

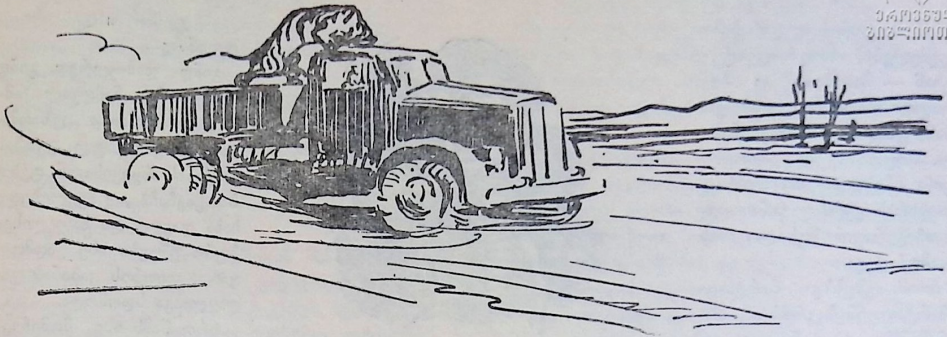
იმავ საღამოს შეიკყო მერცალოვმა თავისი მოულოდნელი
კეთილისმყოფელის გვარი. წამლის ბოთლზე მიწებებულ აფ-
თიანის იარაოყზე, თარბაიკობის მკაფიო ხელით ეწერა:
პროფესორ პიროგოვის რეცეპტოქ.

მე არაერთხელ მოვისმინე ეს ამბავი თვით გრიგოლ ემე-
ლიანოვი მერცალოვის პირიდან, სწორედ იმ გრიშკას პირი-
დან, ჩემს მიერ აღწერილ შობის წინა დამეს გამურულ ქვაბ-
ში ცრემლებს რომ აფრქვედა. ახლა მას საკმაოდ დიდი, სა-
პასუხისმგებელი ავადილი უკავია ერთ-ერთ ბანქში და პატო-
სანი, გულშემტკივარი ადამიანის სახელი აქვს მოხვეცილი.
ყოველთვის, როცა კი გრიგოლ ემელიანოვიჩი საოცარი ექი-
მის ამბავს მოყვება. მუდამ ცრემლნარევი, მთრთოლვარე
ხით დაურთავს ხოლმე:

— იმ დღიდან დაწყებული, თითქოს კეთილისმყოფელმა
ანგელოზმა გადაფარაო ფრთა ჩვენს ოჯახს, ყველაფერი
შეიცვალა. იანერის დასაწყისში მამამ ავადილი იშოვა, მამუტ-
კა ფეზე წამოადგა, მე და ვალოდა სახელმწიფო ბარჯზე
მოგვაწყვეს გიმნაზიაში. პირდაპირ სასწრაფო მობანდა იმ
წმიდა ადამიანს. ჩვეც კი ჩვენს საოცარი ექიმი მას აქეთ
მხოლოდ ერთხელ ინახეთ, ისეა იმ დროს. როცა მამა იბა-
დარი თავის მამულში, ვინაიაში გადაქონდათ. და მაშინაც
განა თვით ის ვნახეთ? არა, სულ სხვა რამ, რადგან ის მამ-
ბერძნო, ძალგანი და წმიდა, საოცარი ექიმმა რომ ცოცხლობ-
და და იწვოდა, საუტუნოდ ჩაქრა.



— აბა, მამ, მშვიდობით, ბატონებო! ღმერთმა ინე-
ბოს, რომ მომავალი წელი უფროა ღმობიერი იყოს
თქვენთვის.



ბანიკსეიკონინი

ნახ. დ. ხახუტაშვილისა

შავი ირვიშის ნაპირებზე

— რამდენიმე წლის წინათ ყაზახეთში, შავი ირტიშის ნაპირებზე ვმუშაობდი, — ასე დაიწყო თავისი მოთხრობა შოფერმა არტავაზმა, როცა ერთხელ ჩაიბინიდან მანქანით თბილისში მოვემგზავრებოდით. საზღვაო ფეხოსანთა არმიიდან ახლად ვიყავი დემობილიზებული. გულახდილად უნდა ვაღიარო, მაინცა და მაინც კარგი მთხრობელი არა ვარ. ცული მგზავრებით სწორად ვბორძიკობ, ოღორიორაში ვიჩენები. მაპატიებთ, რასაკვირველია. ჩვენთან, მეზღვაურებში, ისეთი ბიჭები იყვნენ, ნამდვილი თქმის ოსტატებიდან ვერ გამოარჩევდი. ზოგი ისეთი სუამარა და ოხუნჯი იყო, რომ ლამის სიცილით ვიგულებოდით. დახელოვნებული მზარეულივით თავიანთ მოთხრობას გემრიელად შეაზავებდნენ, და გრძობდით, რომ ყველაფერი რიგზე იყო — არც მარბილი აკლდა და არც სანელიბელი. მე კი, როცა დავიწყებდი თხრობას, ბიჭები უმალ სამარბილოს მომსჩენებდნენ ხოლმე: აიღე, არტავაზ, ხელში დაიჭირეო, კომიკური ტონით მეტყობდნენ. ეგ კი იმას ნიშნავდა, რომ მე უგემურად ვყვებოდი და ცოტა მარბილის მოყრა იყო საქირი.

— შერე რა ბიჭები იყენენ! — სიამოვნებით მოიგონა არტავაზმა.

— ჰო, შავი ირტიშის ნაპირებზე შოფერად ვმუშაობდი. ოღონდ არა პობედანზე, არამედ დიდ, საბარგო მანქანაზე, რომლითაც სხვადასხვა ხელსაწყოს და სურსათსანოვაგას ვუზიდავდი მთებში მომუშავე გეოლოგიურ პარტიებს. გრძელ და მტვრიან ტრამალ მისდევდა გზა. ზოგჯერ ათას-

კილომეტრიან რეისებს ვაქეთებდი. ვაი შენი ბრალი, თუ გზაში მანქანა გაგიფუქლებოდა, ან ბენზინი შემოგაკლებოდა! მზელი კვირები ისე გავიღოდა, რომ იმ არემარეს ადამიანის ფეხი არ მოხვდებოდა.

სიტყვა ნამდვილ გაბატეცილებს არ ეხება, ყაზახეთში ასეთი გაბატეცილებიც ბევრია. მე იმ შორეულ მივებში მიმავალ გზებზე ვიამბობთ, რომლითაც მოგზაურობა მხსნებოდა გეოლოგიურ პარტიებთან მისასვლელად.

ეს ხანეგრად უღაბნო მზარე ქალზე საშიში იყო — ნაღირით იყო სავსე. ამიტომ მარჩვედნენ თან მუდამ იარაღი მეტარებინა. მე სიცოცხლად არ მყოფნიდა მათი რჩევა და უნდობლად ხელს ჩაქნევდი ხოლმე. მეზღვაური და შიში? მერე დანადირი რას უზამდა ჩემ „ნისს“, რომელიც შავარდენივით სწრაფი იყო. ბენზინის ორი ბაქი მიმქონდა, ერთი რომ გამოიცილებოდა — მეორეს შევუერთებდი.

მანქანა მუდამ გამართული და წესრიგში მოყავნილი მქონდა. ერთხელ ყური მოყავრი, გზებზე მანქანები იყარებოდა. კი არ იყარებოდა, საბოლოოდ, რასაკვირველია, პოულობდნენ, მაგრამ პოულობდნენ კლდის ძირში, ხევში გადაჩხილს, დამტვრეულს, შოფერის ნაცვლად კი რამდენიმე ძვალს...

... მაგრამ როგორ? რა მოსდიოდა მანქანებს და შოფერებს? გაურკვეველი რჩებოდა! შოფერები რომ გამოუცდელი და ხაში ბიჭები ყოფილიყვნენ, კიდევ ვასაგები იქნებოდა. მაგრამ ყველაზე გამოცდილები იყ-



ენენ, მოტორის სულის ჩამდგმელები, როგორც იტყვიან — ძილშიაც კი შეეძლოთ მანქანის მართვა. მაშ, გზიდან ვინ ახევევინებდა მანქანას? კლდე-ღრეში ვინა სჩეხავდა? ადამიანსაც ნადირის კერძად ვინა ხდიდა? ვერავინ შესძლო ამის გამორკვევა.

იმ ვშებზე მარტო-მარტო გმგზავრობდი, თანაშემწე არა მყავდა — შტატით გათვალისწინებული არ იყო. მეც ძალას არ ვატანდი. თანაშემწის

ყოლა კარგიც არის და ცუდიც. კარგია იმ მხრივ, რომ „შავ“ სამუშაოს გაგინახეგრებს. ცუდია იმ მხრივ, რომ გინდა თუ არა, პასუხისმგებლობას ასუსტებს, ერთგვარად გულგრილსა გხდის. არ ვიცი სხვები რა აზრისა არიან, მე კი ასე ვფიქრობ. მაგრამ ამბავს გადავუხვევი და ოდროზიოდო გებზემი გადავიჩეხე...

— ბიჭო, შენ კარგი მოლაპარაკე ყოფილბარ, ტყუილად ინახები, განაგრძე, ვნახთ, — გავამხნევე მე და პაპიროსის კოლოფი გაფუჭოდე.

არტავანდმა გამიღიმა და კოხტად ჩამწყკრივებულ თითონი კბილები გამააჩინა:

მალბოთელი ვარ. მეგონა სამაროლეს მაწოდებდით, — ხანებერად ოხუნჯობით, ნახევრად სერიოზულად ჩაილაპარაკე მან და განაგრძო:

ერთ საღამოს შორეულ მგზავრობიდან ვბრუნდებოდი. კარგა გზა მქონდა გამოვლილი, სოფლამდე სულ რაღაც ორმოცდაათი—სამოცი კილომეტრიდა იყო დარჩენილი. ძალზე მოქანცული ვიყავი. არა ვჩქარობდი. მარჯვენა ხელი საჭეზე მქონდა, რაღაც ფიქრებში ვიყავი წასული. გზის ორივე მხარეს მტვრით დაფარული უმნიშვნელო გორაკები აღარ მინტერესებდა. ხანდისხან შევხვდებოდი პატარ-პატარა ხეებს, რომლებიც ისე იყენენ მტვერში ამოვანჯღული, — გეგონებოდათ ყირამალა მღვარეყვენენ მიწაში.

რაზე ვფიქრობდი — არ მახსოვს. ჰო, უცბად ავტოს ძარა მძლავრად შეიძრა, ასე შეგონა, კლდიდან მიწით სავსე ტომარა გადმოისროლეს, ან მანქანის ბორბლებს დიდი ქვა მოედო-მეთვლი. გზაში არავითარი ქვა და ლოდი არ შემინიშნავს. საჭირო იყო ძარას შემოწმება.

მანქანა არ შემინიჭრებია, — ცალი თვალით გა-



მანქანის გაჩერება სისულელე იქნებოდა. დიდი სისწრაფით დავეშვი.

დავხედე ძარას და...
დავინახე...

გინდ დამიჯერეთ, გინდ არა — მე ნამდვილად ამბავს ვიამბობთ... უზარმაზარ, გაათრებულ ვეფხეს მანქანის რყევისაგან ვეხები გაეჩაჩხა, უშეველებელი ხახა დაელო და ხანჯალისებური ეშვები ისე გადმოეყარა, თითქოს კაბინის გადაყლაპვა სდომოდა.

ერთ წამს ისე მომეჩვენა, თითქოს მთელი ძარა ვეფხეებით იყო ავსებულნი.

მანამდე, მართალი ვითხრათ, ჩემი თავი გულადი მეგონა, ბევრი შემთხვევა მქონია, როცა სიკვდილს პირდაპირ თვალზე ვივუხურებდი, მაგრამ წარბი არ შემიხრია. არ ვიკევი, შეხვდებით ბიჭებს და ისინი ვიამბობენ. მაგრამ, გულახდილად უნდა გამოგიტყუეთ, ვეფხვის დანახვაზე ყრუანტელმა დამიარა. მაშინვე ინსტიქტურად ხელი რევოლვერისაკენ წავიღე, მაგრამ უმალ გამახსენდა, რომ იარაღი თან არა მქონდა. ძალზე ვინანე, თუმცა ასეთ უზარმაზარ მხეტს რევოლვერი აბა რას დააკლებდა?!

საიდან მოსულიყთ? შავი ირტიშის ლერწმინებიდან, თუ თვალუწვდენელი ტრამალებიდან? როგორ ჩამისადრდა? როგორ მოხვდა ავტოს ძარაში? — დღევანდლამდე გაუგებარი რჩება ჩემთვის.

მანქანის გაჩერება სისულელე იქნებოდა. ვეფხვი სასწრაფოდ გადმოხტებოდა და უმაღლეს დამეფხედა. დიდი სისწრაფით დავეშვი. სასტიკი ღრიალი შემომესმა ზურგსუქანს, ეს ღრიალი ისეთი მძლავრი იყო, რომ მანქანის მოტორის ხმა გააყრუა.

გაათრებული მხეცი კაბინას მოვარდნოდა და კბილებით ღრღნიდა.

ახლა ჩემსა და მის შორის უბრალო ფანერის თხელი კედელი იყო, მტეი არაფერი.

ვეფხვის ეშვების ხრინის თითქოს ჩემს ხერხემალში ვგრძნობდი უკვე.

„მორჩა, დაილუბე არტავანდ!“ — გამიელვა თავში. ერთ წამს დავიბენი, ვადარჩენის არავითარი იმედი აღარ იყო. მაგრამ კვლავ გონს მოვედი, კქუა-გონება მოვიკრიბე, საიდანღაც ჩვენი ბიჭების სიტყვები მომავინდა: „მეზღვალურისათვის გამოუყვალნი მღვომარეობა არ არსებობს!“ — ღრგ.

სწორედ ანათქვამის არტავაზს, მიიკრიბე მთელი ძალ-ღონე, ბოლომდე შეებრძოლე, ცარიელი ხელნათა რომ დაგჭირდეს, შეებრძოლე, ოღონდ არ დაიბნე!

ვხედავ, სოფელი ჯერ შორს არის, ნადირი კი პირდაპირ ზურგსა მყავს მომდგარი.

საჭიროა მანქანა მაგრად შევარწო, შევქაჩო, შევანჯღრიო, რომ ფეხებმა ფეხი ვერ მოიკიდოს, თავისი განზრახვა სისრულეში ვერ მოიყვანოს და თავი გადავიჩინო...

ამ მოსაზრებით სწორი გზიდან მანქანას ხელეში და ოღრთოღრთოში გადავხვევი. ისე ვტრიალებ, ისეთ ზიგზაგებს ვაკეთებ, ავდი-ჩავდივარ, რომ ადამიანს თავბრუ დაესხმის. ავტომანქანა ძალზე ინჯღრეოდა, მარჯვნივ და მარცხნივ უხვევდა, ზიგზაგებს აკეთებდა, ხტოდა და თანაც წინ მიჰქროდა... როგორც იქნა სოფელს მივალწიე და პირდაპირ გარაყისაკენ გავეშურე.

მანქანა ჯერ არ მქონდა დაყენებული, ძარას ვაგზედე, მაგრამ, ჰოი, საკვირველებზე! ძარა ცარიელი იყო. რა იქნა? მანქანა დავამუხრუჭე. გაოცებული ბიჭებმა სასწრაფოდ მომცივიდნენ, შორიდან მანქანის სწრაფი, უცნაური სვლა შეემჩნიათ.

გამოვდივარ კაბინიდან, ხელმოორედ ვათვალიერებ ძარას, ცარიელია...

ჰა, რა მოვივიდა არტავაზზე? როგორ მოფრინავდი! რას დაეძებ, ზომ არაფერი დაკარგე?

— დაეკარგე, მერე რა ძვირფასი რამ...
და ორიოდ სიტყვით ვუამბე თავგადასავალი...
ზოგმა არ დამიჯერა, ზოგმა მითხრა მოგჩვენებიაო. სერიოზული ბიჭები კი წინადადებას მამლევდნენ: ახლავე შევითარდღეთ და ნადირს გამოვეკიდოთო...

ასეც მოვიქეცი. ვიარადღებით და ვილისით მივდივართ. მეთოთხმეტე თუ მეთხუთმეტე კილომეტრზე, გზის პირზე ვხვდებით ვეფხვის უზარმაზარი ლეშს, რომლის სიგრძე ორ მეტრს აღემატება. ცხადი იყო, მანქანის ძლიერი ნჯღრევის დროს ვეფხვი ძარადან გადმოვარდნილიყო, უკანა ბორბლებზე მოჰყოლოდა და იქვე ჩაძვლებულიყო.

ახლა ყველასათვის ნათელი გახდა სხვა მანქანების დაღუპვის მიზეზიც.

თუმცა ჩემი არაჩვეულებრივი თავგადასავალი უმალ გახსურდა და ჩემი გმირობის შესახებ რა გინდობათ, რომ არ შეეთხზათ, მე მაინც უკმაყოფილო ვიყავი, ცუდ მუზღვაურად ვთვლიდი ჩემს თავს და ვფიქრობდი: მე რომ გულადი და მოხერხებული მუზღვაური ვყოფილიყავი, ეგ ტვირთი „ცოცხლივ“ უნდა მიმიყვანა სოფლამდე-მეთქი.

არტავაზი უსათულო თავმდაბლობას იჩენდა, თორემ იმის საქციელში გმირობაც იყო და მოხერხებაც...

სომხურიდან თარგმნა ივ. ლავითიანმა





მ. ბარბენერი

ნახ. მ. ბელიაშვილისა

აკაქვიქული შეხვედრა

როცა გაკვეთილები დამთავრდა, სასკოლო კედლის გაზრეთის რედაქტორმა გალია სმოლენსკაიამ მძევტვსეკლასელი ვერა ხორკოვა პიონერთა ოთახში მოიხმო და უთხრა:

— ყური მიგდე, შენ როგორც რედაქტორების წევრმა, ჯერ რაიმე დავალება შეასრულე?

— არა.

— ვიცო. ვერც მოასწრებდი. ამჯერად სასწრაფო საქმე გვაქვს. ხვალ დილით კედლის გაზრეთი უნდა გამოვყაროთ, ყველაფერი მზად არის, მასალები ჩაწებებული და გაფორმებულია მაგრამ აი... ფელიტონი კი გვაკლია. იქნებ დაწერო? მისართული ბუნებისა ხარ საერთოდ!

— მიე? — განცხიფრებით გაიმეორა ვერა ხორკოვამ და ჩანთის სახელურს დაუწყო წვავლება. — არ ვიცო...

— ერთი სიტყვით, მოკიდე ხელი ამ საქმეს, — უთხრა გალიამ. — გაზრეთი შეგიძლია თან წაიღო. ანა მოიტა, დაგხიფევროგორც კი დაწერ ფელიტონს, მაშინვე ჩააწიებ, თუმცა ჯერ ცადაბეჭდი, ან გარკვეული ხელით გადაწერე.

— კარგი, შეიქცევი, — დეთანხმა ვერა, — მაგრამ რაზე დაწერო?

— მო, მართლა, თემის შესახებ არც კი მითქვამს; თემა ასეთი იქნება: ჩვენს სკოლაში ჯერ კიდევ არიან გოგონები, რომლებიც კარგადაც სწავლობენ, პიონერთულ დავალებასაც ასრულებენ, სახლში კი უმწიფონი არიან. ვერც ყელსახვევს გაუთოვებენ, ვერც სადილს გააჩხილებენ და სხვა მისთანები. ერთ გოგონას ასეთი ამბავიც კი შეიძინებია: თემა „ჩემი საყვარელი გმირი“ ბებიამ დაუწერა... გაიფიქრე რის შესახებ უნდა დაწერო?

სახლში მისვლისთანავე ვერამ გვებერთელა კედლის გაზრეთი ამგიაზე გაშალა. აი, ცარიელი ავლიო, აქ სათაური უნდა გაუკეთდეს... აქ კი თლიტონს ჩააწებებს, მაშასადამე, ფერადი საღებავები და წებო დასჭირდება. შემდეგ კი სკოლაში კედლის გაზრეთი სტენდზე უნდა გააჩან...

ვერა დერიფანში გამოვიდა და ყური მიიღო აილო. ქარხანაში დარეკა, სადაც მამამისი ინჟინერად მუშაობდა.

— მამა ხარ? ეს მე ვარ, ვერა.

სამუშაოს შემდეგ სასკოლო მივთების მათხიში შეიქცევი და თემა წებო, თრატობა... მაგრამ მივიღე. — რა? კრება გაჩეო. მაშინ კრების შემდეგ... მე? არა, მე არ შემიძლია.

ვერამ ყური მიიღო და მაგდას მიუჯდა. რვეულიდან ამოგლეჯილ ოთხკუთხედიან ყურცვტა ბაქების ხატვა დაიწყო... თან ფიქრობდა: მისი თანასკლასელებიდან ვინ იყო ისეთი, ფელტონისათვის რომ გამომდგარიყო. ოლიას ყოველთვის დელია უკერებს საყვარელ, ნამდვილად ასეა, მაგრამ ეს ხომ არც ისე სასაცილოა, გალია კი ნემსში ძაფს ვერ უკერებს... არც ეს გამოდგება, მამ, კიდევ რა?... და ფიქრებში წასულმა ვერამ უნებლედ მესამე ყურიც გამოაბა ცურდელს.

მაღე მამაც მოვიდა.

— იცი, ვეროჩკა, — უთხრა მამამ, — ფერადები მოგტანე, წებო და საშავრები კი ვერ გიშვინე.

— როგორ თუ ვერ მიმოვინე! — გაითცა ვერამ. — მე რომ მჭირდება?!

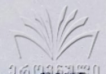
— მართალი ხარ, მაგრამ მალაზია დაკეტილი დამხვედა. ნუ წუხარ, წებოს ჩვენ თვითონაც მოვადლებთ.

— მამ, შენ მოაღდე. პაკე როცა დაბრუნდება, საშავრებისათვის გაიქცეს, მე კი ფელიტონი უნდა ვწერო, მაგრამ რა გქნა, რომ არაფერი გამოიღოს?

— ახ გამოიღოს?! ტატონ?! — დაინტერესდა მამა.

— იცი რა, — დაიწყო განმარტება ვერამ, — ჩვენს სკოლაში არიან გოგონები, რომლებიც სახლში დამოუკიდებლად საქმეს ვერ აკეთებენ. ზოგს ერთი არ ეხერხება, ზოგს ორი. მე მათ შესახებ უნდა დაწერო, მაგრამ როგორ დავწერო ისე, რომ სასაცილო გამოვიდეს, არ ვიცო.

— იქნებ სჯობდეს ყველა გოგონაზე კი არა, რომელიმე ერთის შესახებ დაწერო. — ურჩია მამამ. — აი, ვთქვით ისეთ გოგონაზე, რომელიც კედლის გაზრეთისათვის წერილსა წერს და



ამ წერილში იმ ამხანაგებს აკრიტიკებს, რომლებიც სახლში დამოუკიდებლობას ვერ იხევენ. მაგრამ სანამ ეს გოგონა ფელეტონსა წერს, მამა წებოს უხარ-შავს ფელეტონის გახეთქილასა-წებებლად, ძმა სამაგრების მოსა-ტანადლა წასული, დეიდა კი ფანქარს უთლის და თან გამო-ტოვებულ მძიმეებს უმატებს წე-რისს. ამაზე ხომ შეიძლება სა-საცილოდ დაიწეროს?

ვერა ჯერ მოილუმა, შემდეგ გაილიმა და თქვა: — შეიძლება და კარგიც გამოვა. — მეერ კი დაუმატა: ისიც ხომ შეიძლება, რომ გოგონას ნამდვილი სახელის ნაცვლად სხვა სახელი დავწე-როთ? — მაგალითად იესი.

... და ვერა შეუღდა წერას. წებო უკვე მზად იყო. ციფუ-რაობიდან დაბრუნებულ ძმასაც მოესწრო ძეგობრისთვის საძაგ-რების დაბრუნებვა, ვერა კი ისევ წერდა...

— უკვე გვიანია, — თქვა მა-ბამ, როცა ვერამ ფელეტონი და-ამთავრა და ბეჭდვას შეუღდა.

— მე კი დავიძინებდი, მაგრამ ფელეტონს ბოლომდე ვინ გადა-მიბეჭდავს, ვინ ჩააწებებს, ვინ გააკეთებს სათაურს? — აწუ-წუნდა ვერა.

— მე, — თქვა მამამ. — ბალიახ კარგი! — დაე-თანხმა ვერა. ძილის წინ კი მე-ზობელ ოთახიდან გამოსახა: — ფელეტონის სათაური —

„დამოუკიდებლობა“ — დაიწყო მისი წერილი და დაიწყო „შეაფერადე...“ თუცა, მგონი

ლურჯი ფერი აჯობებს. დილით, როცა ვერა სკოლაში წასასვლელად ემზადებოდა, მამამ უთხრა: სათაურიც გავაეთუ და შევაფერადე კიდევ ისე, რო-გორც შენ გინდოდა, ტექსტში კი ერთი შეცდომა შეეასწორო.

— გრამატიკული? — შეკითხა ვერა, რომელიც უკვე კიბეებზე ჩაბროდა.

— არა. — სინტაქსური? — ქვეყიდან ამოსახა ვერამ.

— ფაქტური. — უბასუბა მა-მამ. მას კი „არქტიკული“ მოეს-მა.

სკოლაში მისვლისთანავე ვე-რამ კედლის გაზნეთი სტენდზე გააქრა და თვითონ გაკვეთილზე გაიქცა.

შესვენების დროს, როცა დერეფანში სეირნობდა, ზურგს უკან მოესმა:

— ყოჩაღ, ვერა ხორკოვ! გამ-ბედავი ყოფილა. თავის თავზე თვითონვე დაწერია.

— დაწერაცაა და დაწერაც, ძალიან სასაცილოა, საკუთარ ნაკლებ პირდაპირ მიუთითებს. — თქვა მეორემ.

— მე ვერ შევძლებდი ასე და-მეწერა. ყოჩაღ, ვერა! — დაუმა-ტა მესამემ.

— როგორ თუ თავის თავზე? — გაფიქრდა ვერა.

იგი მივიდა კედლის გაზნეთთან, რომელთანაც გოგონებს მოეყა-რათ თავი და ფელეტონში იქის მაციერ თავისი გვარი ამოიკითხა.

„აი, თურმე როგორი „არქ-ტიკული“ შეცდომა გაუსწორე-ბია მამას!“

სწორედ ამ დროს ვერას გა-ლია სმოლუნსკაია მიუახლოვდა და უთხრა:

— ყოჩაღ, ვერა! როცა საკუ-თარ ნაკლს არ მალავ და კიდევ დასციბი, ასეთი ხაკლი შეხთვის საშიში აღარ არის... დაწერილიც კარგადაა, მოგეხმარა ვინმე?

— არა... მე დავწერე. მამამ მხოლოდ გადასინჯა და ერთი შეცდომა შეასწორა... ფაქტური შეცდომა.



„აი, თურმე როგორი არქტიკული შეცდომა გაუსწო-რებია მამას!“

თარგმანი გულნარა ცინცაძის

ბიჭები



ფიქრობს გეოში, ახმავე
რად გაუხდა ნეტავ მტრადა?
ფიქრობს, ფიქრობს
თან ლილინებს
„ოი რადა სიყვარადა“-ს.

გეოში შემხვდა შავწყალასთან,
მომამახა მკვებელ პირში:

— ზეგისათვის ემზადები?
შენს წინ ვიფრენ, როგორც ქარი,
დაიხსომე: ჩემი მკვობნი
აფხაზეთში არსად არი.

შემოდგომის ტყბილი დღეა,
მზე თვის სხივებს
უხვად ფანტავს,
დიდ-პატარას ვრცელ მინდორში
რა ზეიმი გაუშარათავს!

სწრაფი არის თემურ-ბიჭი,
სწრაფი, როგორც ბზიბის წყალი;
აფხაზია, ლამაზია,
თვალში უკრთის ნაბერწყალი.

ბიჭს ცხენი ჰყავს დახატული,
დარახტული, ქარზე ჩქარი.
უყვარს ცხენი — მეგობარი,
ოჯახის და სოფლის თვალი.

დას თემური კაკლის ძირში,
„თეთრას“ უწნავს
კობტად ფაფარს
და ფაფარში წითელ-ყვითელ
პაწაწინა ლენტებს აბაშს,



თანაც ყურში ჩასჩურჩულებს
ხვალინდელი ღოდის ამბავს.
გარინდულა თეთრი ცხენი
აღერსიან თვალებს ნაბავს.

მე ცხენი მყავს აფხაზური,
მფრინავ რაშის შესადარი.
თუ გასწრებას მოინდომებ,
ვაი მაშინ შენი ბრალი! —

გოგო-ბიჭით გავსებულა
ნანგრევები სასახლისა:
ფუტკრებივით შესევნიან
ხეს ასწლოვანს, გადახორლისა.

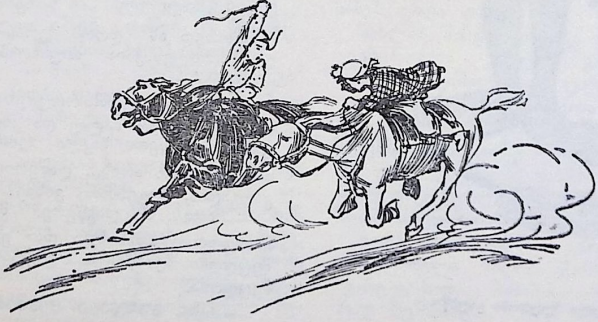
„რა იქნება, — ფიქრობს ბიჭი, —
გავიმარჯვო მარულაში,
რა იქნება მოვიტოვო
ემზარი და მისი რაში.“

ფიქრობს, ფიქრობს თემურ-ბიჭი
და თან „თეთრას“ აჩერდება.
ნეტავ როდის დადამდება!
ნეტავ როდის გათენდება!

ქველი ტაძრის სახურავზე
მოუნახავს ზოგსაც ბინა,
სურთ, რომ კარგად დაინახონ —
ვინ უკანა და ვინ წინა.

შარშან ოდნავ წინ გამისწრო,
წელსაც აკრთობს ჩემი შიში,

ზეიმი სოფელ ლიხნში,
შეკრებოდა კაცი, ქალი,
ირგვლივ ლურჯი ქედებია
ღვეებივით გაღმომღვარი.



უამრავი ხალხის თვალი
რა თვალწარმტაც
სურათს ხედავს!
ათი ცხენი თავგანწირვით
მიაქროლებს ათ ნორჩ მხედარს.

ვინც წრებს ათჯერ შემოქვლის —
მონადღობებს მცირე ღრთსა,
ვინც პირველი აიტაცებს
მოფრიალე წითელ ღრთშას,

ვინც ძალ-ღონეს არ დაზოგავს,
ვინც ძალ-ღონეს არ დაინდობს,
ას მიიღებს ხალხის ჭებას
და საჩუქრად ძვირფას ჯილდოს.

ეს ვინ არის, წინ რომ მიჰქრის?!
ჩაპტრენია მაგრად ფაფარს,
გაწოლილა ცხენის ზურგზე,
თითქოს ეძებს თავშესაფარს.

უკან-უკან იცქირება,
ცხენს დაჰკივის როგორც ტურა



6923



და, განსაცდელს
გრძნობსო თითქოს,
ცხენს არ ინდობს
ოფელში მცურავს.

მაგრამ, აგერ, ვინ ეწევა?!
ეს თემური ხომ არ არის?
ცხენს ამხნეივებს შეძახილით,
იმიდი აქვს მომავალის.

აჰა, უსწრებს, მაგრამ დახე,
ემზარის ხმა ესმის ყურში:
— წინ გასწრება არ გაბედო,
თორემ დანას ჩაგცემ გულში! —

მაგრამ თემურს ეს არ აკრთობს,
წინ ისწრავის ვეჯკატურად,
თვითონაც და მისი რაშიც
თუმცა ოფლის ღვარში ცურავს.

ოტაც, ოტაც, და გაუსწრებს
თემურ-ბიჭი მის მიტოქეს,
ახლა მას ვინ შეაჩირებს,
ახლა მას ვინ წააჩოქებს?!
6923

ემზარს შიში უფრო იპყრობს,
ვის დაუთმობს თავის სახელს,
მოუქნია და მათარახი
გადაეწნა თემოს სახეს...

ხალხის რისხვამ იგრიალა,
მოუვიდა ბრაზი ყვილას,
ხალხი რისხვას უთვლის ემზარს,
ხალხი წუხს და ხალხი ღელავს.

ალარ ჩანან მოქიშპენი,
წინ მიჰქრის გაძალეზით,
ბოლო წრეა დარჩენილი,
სდუმს ხალხი და ტრამალეზი.

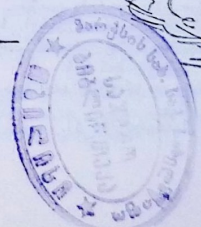
და ჰა, წითელ დროშით ხელში
ეს ვინ მიჰქრის როგორც ქარი?!
რამს თემური მოაგელეებს —
შემართული, ფეხზე მდგარი.

ირგვლივ ხალხში ჩოჩქოლია,
თქმეს:

— ჯანი და ღონე მოგცეს!
წრფელი გულით,
ყმაწვილ მხედარს
გამარჯვება მიუღოცეს.

ემზარი კი უკან დარჩა,
შერცხვენილი, ჯავრით იწვის,
თავდახრილი მოჩანჩალეზს,
სად გაეცეს ახლა სირცხვილს!

სად წავიღეს, ალარ იცის,
ხეც კი კაცად იჩივება...
ყურში ესმის ხალხის რისხვა,
შერცხვენა და შერიგენა!





ხუ პანი

ნახ. გ. თოთბაძის

მამლისვრტიანი წ ე რ ი ლ ი *

ეშმაკებს სძინავთ

როგორი თადარიგებიანი არიან ეს „ეშმაკები“ ერთი კარცად გამოდნენ, დამწვარი ზორცი დაიტოვეს და ქაპრის თასებზე მიიბნენ. ამას რომ მორჩნენ, მალე ძილიც მოგრაათ.

მხოლოდ ყბამოქცეული არ წასულა დასაძინებლად.

— აბა, ცხვარი ბაკში გალალე! — ბრძანა და ქონიანი ტუჩები მოიწმინდა.

ბაი-ვამ ცხვარი ბაკში შერეკა, ქიშკარი მისურა და ქვა მიაღო. შემდეგ ერთი ილია ჩაღა აიღო და ქიშკართან დაყარა.

— ამას რასა შვრები? — გაუჭვირდა პოლიციელს.

— დადიძინებ, — უპასუხა ბაი-ვამ.

— აიღა, ქოხისკენი იქ დაიძინე!

— ცხვარს ვილა უყარაულებს? მთა მგლებით არის სავსე.

— ვინ... ვინ! — გამოაჯვავრა პოლიციელმა, — შე ლეკვო, შენა, წინააღმდეგობას მიწვე?! გაქცევას აპირებ?! აბა, წაიღე! — საყელიში ხელი სტაცა და ქოხისკენ გაათრია.

ქოხში ჩაღა იყო დაგებული. იაპონელები და პოლიციელები ერთი მეორეზე ეყარნენ და ხელიდან თოფებს არ უშვებდნენ. ბაი-ვა ირგვლივ გვარისკაცებით იყო გარშემორტყმული.

ცოტა ხნის შემდეგ გვარისკაცებმა დაიძინეს. კარებთან მხოლოდ გუშაგი ფხიწობდა.

არ ეძინა ბაი-ვას, გულზე დადრილ შემოსწოლოდა, ძლიან უძმობდა. „თუ დამე ვერ გავიპარე, მამლისფრტიანი წერილი დაკარგულად უნდა ჩაითვალოს! „ეშმაკები“ იზოფინა, დავწყებენ გამოძიებას და ცოცხალს არ დაგტოვებენ. რა უნდა ქნას ბაი-ვამ, როგორ მოუვიდა, რომ ამისთანა წერილი ადგილზე ვერ მიიტანა?“

დღახანს ეჭირობდა ბაი-ვა, მაგრამ ვერაფერი მოეფიქრებინა, წამოდგა და აქეთ-იქით ყურება დაიწყო.

ეს-ის არის ახლა მოცოდვა ერთი კვირის, სავსე მთვარე. ბაი-ვამ იცის, რომ სწორედ შუაღამისას ამოდის მთვარე. გვიანა, გუშაგი კი ისევ კარებში ახს.

ბაი-ვა ყურის უგდებდა და ხმაურზე ზაცობდა თუ რა ხდებ-

ბოლა ირგვლივ. ტიხრისიქით გვარისკაცები ზვრინავდნენ. ვარდნა ისმოდა როგორ ახრამუნებდა ცხვარი ჩაღას. უცებ სიჩუმე დაარღვია ხმამაღლა ძახილმა: „ვინ არის?!“ ტყუობა რქაც ყოფილა გუშაგი. „სინტენებს მინდა დაჯებლო“. — უპასუხა მეორე ხმამ.

საღიანდაც, შორიდან მამლის ყვირლმა მიაღწია. მამლის პირველი ყვირლი იყო!

ცოტა ხნის შემდეგ, ახლა სულ სხვა მხრიდან, მეორედ იყვილა მამლამა. უბედურებამ! მესამე მამლის ყვირილიც — და ინათებს!..

ბაი-ვა დაჯდა და დაინახა: გუშაგი კედელს მიყრდნობოდა, თავი მკერდზე ჩამოვარდნოდა, ხელები თოფისთვის მოეცეო და ღრმა ძილით ეძინა... იაპონელები ცხვრებივით ეყარნენ. ყბამოქცეულსაც ისე გაუშვია ძილში ხელები, თითქოს ეს-ესა ბაი-ვას უნდა ეცესო.

ბაი-ვა ადგა. ფრთხილად წამოსწია მარჯვენა ფეხი, ყბამოქცეულის ხელი ფეხის წვერით მსუბუქად გადაიტანა და მიწის ერთიბურთ ნაჭერი გაათავისუფლა. მერე ფრთხილად აიღო მარჯვენა ფეხი, ფეხის წვერით ვიდაცის ხელი გადასწია და გათავისუფლებულ ადგილზე ფეხი დადგა. მესამე ნაბიჯის გადასადგმელად მოეშადა, მაგრამ უცებ ყბამოქცეული გადაბრუნდა, ძილში ხელ-ფეხი აამოძრავა... და ზვრინვა ამოუშვა.

ღია კარებდან ბაი-ვამ შენიშნა: ცის კიდურს რიფრაჟი მოსდებოდა. ბაი-ვა უყურებდა მოკლულვამას, რომელსაც ნესტოები ებრებოდა, პირი დადო და ხმამაღლა ზვრინავდა.

ბაი-ვამ ახლა მოკლულვამას ახლოს დადგა ფეხი.

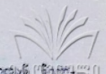
მოკლულვამა უცებ ზვრინვა შეწყვიტა... ცხვარი დაედმბეა და გამაყრებლად დააცემინა.

„ვაიმე, ალბათ გაიღვიძებს!“ — შეეშინდა ბიქს.

მაგრამ მოკლულვამაზე ცხვარი მოიფანა, მეორე გვერდზე გადაბრუნდა და ისევ ზვრინვა ამოუშვა. ბაი-ვამ თავისუფლად ამოისუნთქა, თითქოს გულზე ლოლი მოეშვაო, მსუბუქად გადაბტა მოკლულვამას, შემდეგ კიდევ ერთ იაპონელს, ერთი წუთიც — და კარებში გაჩნდა.

გუშაგს ძველბურად ჩაეკინდა თავი და ისე ეძინა. ბაი-

* დასასრული. იხ. „პიონერი“ № 11.



ვასც ეს უნდალა. ფრთხილად გადაიხევა გუშავს და სოფლის გზას გაუღდა.

— ვინ არის? — გაისმა გუშავის შეძახილი.

— ცხვრებს უნდა დაეხებოდა! — უსასუნა ხაი-ვამ უხეში ხმით და თითონვე გაუყვირა, როგორ უორჩაოდ გამოუვიდა. გუშავმა გზა გააგრძელა. ხაი-ვა კი ბავში შევიდა... დასმუხრება ცხვარმა იცნო ხაი-ვა და ახლაღდა, გაიცივებულ ცხვრებს ბიქს ხელმეფას სჩრდილენ.

მაგრამ ხაი-ვას ახლა ცხვრისთვის როდი ეცალა, მხოლოდ ბებერი მერინოსი აინტერესებდა, კისრსზე ხელო მოსხვა და დუმის ქვემოდა მამლისფრთიანი წერილი გადმოკაცდა. მერინოსის კისერზე წარი აწკარავდა, ხნამ ეცნო ხაი-ვა: „ცხვრებო, ცხვრებო! ეძვის წელი ღლით, მუხვი წელი გიცავდით, დღეს კი...“ ამ დროს მოესმა მამლების ყვირილი მესამედ. ქონის სახურავზე უკვე მკაფიოდ გამოჩნებოდა იაპონური თეთრი დროშა...

ხაი-ვამ წერილი ვიხიეში შეინახა და უკანმისუხედავად გაიქცა უღელტეხილისაკენ, უღელტეხილი ახლოს იყო, იმ მთაზე, რომელიც სოფელს დაჰყურებდა.

ხაი-ვას გზისთვის თვალი არ მოუშორებია. მთიდან წველიც ნელი იმხვე გზას ჩაჰყვა, რომლითაც ახლამან ამოქცნის... წერილი არც ხეობის ძირას დახვდა და ვერც აღმართზე იპოვა.

როცა ღონისძილი ხაი-ვა უკანასკნელ აღმართზე აცივდა, სურჭადა ეყვარდა. გაღასკელიც ვადაიპო, სხვც ფრიალო კლდე. სწორედ იმ კლდეზეა, იმ ადგილას, სადაც ხაი-ვა პერანგს აფრიალებდა მამლისფრთიანი წერილი იდო და მისი ფრთები შშის სხივებზე ოქროსებრ ეღვარებდა.

ხაი-ვა გაიჭრუნა, განძრკუნა შეშინდა, თითქოს მართლა იქრო დინახა, მაგრამ არ, რამდენიმე ნახტომი გააყვია და წერილი დასწვდა.

აბა, როგორ არ უხარიადეს, ხაი-ვა გასწორდა, თვი ასწა და... შიშმა მოიკცა. შესანინებელი მართლაც ქონდა, სოფელში კალწზე იაპონურები ჩამწკრივებულყენენ. თავწარ-დამეგება გამოიყურებოდა მათი რიგები. ავისმსურებლად ზინაედენენ ხოშტები. ხაი-ვა ეტყობა შენიშენს.

ი ს მ ე ტ ყ მ ე მ ბ ა

ხაი-ვა ჩაცუცქდა და წერილი საჩქაროდ ვიხიეში შეინახა. ახლა კი საქორთა უკან გაქცევა!

უცებ ესამოქცეულმა გზა გააუჭრა.

— უპ, ძაღლის ლეკვი, გაქცევა მოგსურვებია! ახლავე მოგაგა, დეზერტირო!

ახლა ხაი-ვა ვერხად ვაიქცეოდა, ესამოქცეულმა გზა გადაუღობა, სხვა გზა არა ქონდა, უნდა დამორჩილებოდა.

— ვინ არის დეზერტირი? მე ცხვარს ვეძებელი. — ვაკერებულმა ახედა პოლიციელს.

ხაი-ვა წამოიღდა და პოლიციელს ისეთი სახით შეხედა, თითქოს მართლაც ვაქცევზე ახასუსებს არ ეფიქრა.

მაგრამ პოლიციელის მოცუტება არც ისე ადვილი იყო.

— ვის ცხვარს ეძებელი? ვინ დაგავალა? აქ ცხვარს რატომ ეძებ? — ჩაისხინა პოლიციელმა და ხაი-ვა წინ გაიგაღდა.

პოლიციელმა მუჭარით შეხედა ხაი-ვას.

ჩემ ცხვარს ვეძებელი... ბავში შევიდი, ქიშკარი ჩამოვარდნილიყო, არც ცხვარი ავლდა.

— რატომ არა მითხარი?

— მაშინ ვერც კიდევ ვეძინათ, შემეშინდა, რომ ცხვარი მორს ვაიქცეოდა, დიდი ბატონის გადაციბება ვერ ვაგებელი, თვითონ ვაფიქციო.

— სისულელეს ნუ ჩნახავ! — უყვარა პოლიციელმა. — რა ცხვარი, რის ცხვარი? შენა გოწინა არ ვიცი, რომ ვაქცევა გინდელა? — პოლიციელმა ხაი-ვას კონდახი წაჭრა.

ბიქს ძალიან ეტკინა და ატირა.

როგორი დეზერტირი ვარ! მართლა რომ ვაქცევა მღრმელა, რისთვისაა დაღბრუნებელი?

როცა ხაი-ვამ ნახა, რომ იმ სახუთმა პოლიციელი დაარწმუნა, შეტევაც გადაიკცა.

— შეგძლია მოკლა, მოკლა! მე კი სული ერთია ფეხს არ მოვიკლავ, ცხვარი ჩემი არ არის, ბატონისაა. რაც დაკლეს — დაკლეს, რაც არაა — ვაიქცენი, ადარ ჩანან... სასული ერთია ვერხად ვიპოვე, უცხვრედ კი რა მემვილებმა, სიცოცხლეს სიკვდილი მიჩრვივია!

ხაი-ვა მიწაზე დაჯდა, სახეზე ხელები მიიფარა და მწარედ ატრიადა. მერც უცებ ხელი შეუცვლენ იტაცა და შეუმჩინებლად მოისინჯა ვიხიეში. ყველაზე მეტად წერილის დაქსრვისა ეშინოდა.

„ჩემო წერილო, მამლისფრთიანი წერილო, შენზეა დამოკიდებული დადამინის სიცოცხლე! ერთსა გთხოვ, არ გამოწინადი, უნდა დადებოთ! არ გამცდი!“

პოლიციელების თანხლებით ხაი-ვა ისევ სოფელში დაარუნდა.

უკვე დიდი ხანია დრო იყო, იაპონელები გზას ვასდგომოდენენ, მაგრამ ვამცილებლბები არა ჰყავდათ. პოლიციელმა ხაი-ვას საყელიწო ხტაცა ხელი:

თ ე თ რ ი ბ ა ი რ ა ლ ი

უღელტეხილის ახლოს, გზაჯვარედინზე ფრიალო ეშევიდა. ხაი-ვა მთელი სისწრაფით ვარბოდა. უღელტეხილიდან სული ცოცა მანძილად დარჩა, მაგრამ უცებ ვიღაცამ შეუძახა და ხაი-ვას ვეხებები ადგომლე გაუშეშდა.

ბიქმა ვერ ვაგო რა დაუხატა. თვადელი მოქუტრა და ჩანამტრია. როგორ მოუვიდა, რომ აქამდე ვერ შეინშნა წეღ უღელტეხილზე თეთრი ბაირადი ფრიალბდა, ვიღაც კაცი ყვირილით ბაირადს აქენდა, ხან წეშოთა სწევდა და ხან ვანზე ვაქცონდა.

რასაკვირებელია, „ჩაჯაი!“ მაგრამ რა დაემართა? იაპონელი ბაირადს ადარ აფრიალებდა, პირდაპირ ხაი-ვასათვის დემიწნებინა თოფი.

მაგრამ ბიქი არ ვაიქცა. ვინ იცის, აქ, მთაში რამდენი იაპონელია მისი მთელი. ერთი ვინმე ვაისრება და ყველას ფეხზე დაეყენებს.

ხაი-ვამ თეთრი პერანგი ვინახდა და ქნევა დაიწყო. იაპონელის მსავსად ხან წეშოთა სწევდა და ხან ვაგერდზე ვაქცონდა.

იაპონელმა თოფი ჩამოუშვა, ბაირადი ისევ აფრიალა და რაღაც დამახა, თითქო თქვა: „პარაბი, რომ ჩვენსიანი ყოფილიბარი მამატი, შევიცი, მერცე არისის მწერავი მეგონა. ახლა მივხვდი ვინცა ხარ. შვილად ვასწი.“

ხაი-ვამ პერანგის ქვევით ფრიალო კლდისკენ ვაუხვია, კლდეს შემოუჭრა და სულმოუთქმელად ვაქცინა.

ქარი ყურბოდა უფიოდა. შორს მამლები ავიცილდნენ. ტყეში ბათს ჰანგზე მხიარულად აქიკვიდნენ ვაღვიცხული ჩიბებო. ხაი-ვასაც ვაუხმარულადა ვული. ქარივით მიჰქროდა, თითქოს ფრთები შეესხათ. ხრამი წააბათა, ხეობა ჩაირბინა და მობაირდაპირე მთის მწვერვალზე აცივდა.

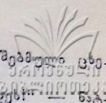
მწვერვალზე ხაი-ვა ქვასათით დაეცა. ღონე გამოივლია, ვეღარ ვარბობდა, ან რაღად უნდა ვაქცეულყო. წინ იყო ხან ვანშაოს მთა. ამ მთას რომ ვაღვიციდი, დაფხვებდა სანვარდენი.

„ყო, ჩემო წერილო, რამდენ ხეხვას ვადაუჭარო, მაგრამ არა უშავს მალე ჩავაბარებ დანიშნულბისამტრის — თვინ-სულედად ამოისუთქა ხაი-ვამ. მაგრამ წერილის ვასსენხებისანადე შეჭრა. — წერილი ხად არის, წემი წერილი?“

ბიქმა რამდენჯერმე მოიხჩრკია ვიხიეში. წერილი მართლაც არ იყო. ვაგახტა, მიხედ-მოხებდა, წერილი არსად ჩანდა.

პერანგი ვინახდა და ვაღმარბუნა, წერილი არც იქ იყო. ხაი-ვამ ახლა იმ ქვის ქვეშ მოათავსებია, რომელზედაც იჯდა, ბალახშიც მოათავსურა ხელები, მაგრამ წერილი ვერ იპოვა. არსად ჩანდა მამლისფრთიანი წერილი.

ხაი-ვას ტურები აუთრთოლდა, აქეთ ცვა, იქით ცვა, იქი, ხაი-ვა, როგორ წახედი, ხად დასარებ წერილი?“



იაპონელები, ბოლოსში კი ცარიელ ურემებში შემხული ცხენები.
 "ნეტა ახლა ასმეთაური ჩენი გამოჩნდებოდეს?"

როზდა ხაი-ვა.
 რაში სანვანმას მთას მიაუბლებოდა.

მთის ფერდობზე ვიწრო ბილიკი მიჰქალებოდა. ბილიკი ბალახით იყო დაფარული. ხაი-ვამ თვალი მოჰუტა. სანვან-მას მწვერვალზე „სიასიმუ“ იდგა. სოფლის ბავშვები უთვალთვლებდნენ. ყოჩაღები ყოფილან ეს ბავშვები! როგორც კი იაპონელები დაეშვნენ, „სიასიმუ“ დეცა. ასმეთაურმა ჩვენმა გაიყო იაპონელთა გამოჩნის შესახებ იაპონელებმა კი რა იცინა! ხეობაში მშვიდად მოკალათის დასახევენბოდა. მოკლულევამ პაპიროსი გაბოლო და მიწაზე ჩამოვდა. ჯარისკაცები მოჩინებო ცხვრის ზორცის ქანას შეუდგნენ. პოლიციელები არც თუთუნს ეწეოდნენ და არც ქამდნენ, წინ მიდიოდნენ და გზას ზეერავდნენ.

არც ხაი-ვა ისვენებდა, ცხვარს მიერეკებოდა. ახლა ამ „გაგებისავან“ შორს უნდა იყოს, თორემ ასმეთაური ჩენი მათთან ერთად გაეპრობს, ასე უბრალოდ დაიღუბები!

რა ხანია, რაც პოლიციელები მთას შეუდგნენ, მალე შუამომდე მივიდნენ, ნეტავ რატომ არ ისვრის ასმეთაური ჩენი?!!

მაგრამ ხაი-ვამ ის-ის იყო ეს გაიფიქრა, რომ აღმართზე ძლიერი აფთქების ხმა გაისმა. პოლიციელები ნაღმს წააწმდნენ. აფთქებულმა ნაღმმა კვამლის ღრუბელი დააყენა, საიდანაც რამდენიმე პოლიციელი გამოხტა. გიფთხვით დახტოდნენ, დარტყანებულები რიყის ქვეშა იმალებოდნენ. უცებ ისეე აფთქდა ნაღმი, მას მოჰყვა მეორე, მესამე, შორს მივიდა ესთა გუგუნებდნენ.

პოლიციელები შემზარავად გოვდებდნენ, ქვეს ებლაუქებოდნენ, მაგრამ თავს ვერ იკავებდნენ და თავდაღმა მიგორავდნენ. მთის ძირამდე მხოლოდ ყუბამოქცეულმა მარღია, თავში ხელი შემოიკრა და იაპონელ ოფიცერთან კოკლუპით მიიბრინა.

— დილო ბატონო ყუმბარამ თავი მომგლიჯა!
 მოკლულევამ წინლთ შეაქცია ზურგი. ხაი-ვას დაუძახა და ბილიკზე მიუთითა:

— შენი, წინ გაუძეხი! იმპერატორის არმია უკან მომუყება, გავივივი!

ცხმრის ბილიკში

ხაი-ვას შუისისავან თვალები დაუმრგვალდა.
 — შემწინა, ნაღმების მეწინა, — ძახლა ხაი-ვა.

— ძალო, ჩქარა გაუძეხი! — მოკლულევამ ხმალი იძრო.

ხაი-ვამ შეხედა მოკლულევას, მას ხელში ხმალი უფლავდა. დანარჩენბსაც თოფები დაემჩნებოთათ. ახა, თუ ბივი ხარ, ნუ წახვალ! ხაი-ვამ მიმდედ ამოისუნთქა, რა გაეწყობა, ცხვარს მომტკი ვადაუტყალაუნა და გარტყა.

მალე ხაი-ვამ იმ ადგილს მიაღწია, სადაც აფთქებდა მოზდა. ყველგან მოკლულთა გვამები ცყარა. დაქარლი, სისხლში მოსოფლი პოლიციელები მიწაზე დაცოცდნენ.

ხაი-ვა მღელვარებამ მოიცვა, გული სულ უფრო და უფრო დაუმძიმდა, ნაბიჯი შეანელა.

მშინარა ჯარისკაცები, რომლებიც ბიკს ჩამორჩნენ, შორიდან იქახდნენ:

— ჩქარა, ჩქარა ვასწი!

ხაი-ვამ გარს შემოლარა გზის პირას მდებარე ერთ რიყის ქვეს, მეორეს, და მალე წინ პატარა ჭლა გადამწალა.

ფარა შეჩერდა, თითქოს პატრონს ეციხებოდა: რომელი ბილიკით წავიდეთო.

ამ ტყის პირზე ვიწრო გზა და ცხვრის ბილიკი სხვადასხვა მხარეს იტოკებოდა.



ხაი-ვას შოლტი შეტრეებლივ შესულა. კიდევ ერთი მოსახვევი, და შემზარდი, შემდეგ კი ზნირი ჯაგნარი იწყებოდა.

— დიდ ბატონს ვაცილებ, თუ ღრიას მორთავ; მიგტყეპავ!

მაგრამ ხაი-ვა ტირილს არ აპირებდა. ცბიერად შეხედა პოლიციელს, რომელიც მის გვერდით მოაბიჯებდა და სთხოვა:

— უფროსო, დიდ ბატონს უთხარი შემიწყალოს. ის დავიგერებს, უთხარი თავის ჯარისკაცად დამტოვოს...

— ოპ, მამ ულუფის მიღება გნებავს? ესთა ვაკლდა, ძალო! როცა კობანის ცემით სიკვდილამდე მიგიყვან, მაშინ მიიღებ ულუფას!

ხაი-ვამ ისეე ტირილი დაიწყო და ცრემლები სახეზე წახევწამოხისე.

— ეთოლო უფროსო, გემუღარებთ... შენ ბატონს უთხარი, არ გამაფლოს!

პოლიციელს აღარ უნდოდა, ამისთანა უბრალო ამბებზე დრო დაეკარგა, ხაი-ვა სოფელში წათორია, ბაკთან მიიყვანა. ამ დროს საყვირის ხმა გაისმა. ეს იმის ნიშანი იყო, რომ დაწყობილიყვნენ.

ახა, სასწრაფოდ, გამოლაულ ცხვარი თუ გაქცევას მოისურვებ, მოკლავ! — მუშტით დაემუტა ყუბამოქცეული ხაი-ვას და გაიქცა.

მეტი რა გზა მქონდა ხაი-ვას, უნდა დარჩენილიყო და წერილი ისეე უნდა დაეშალა.

ხაი-ვამ წერილი ჯიბიდან ამოიღო და ბებერ მერინოსს დღმის ქვეშ შიბაბა ისეე. მეტი ბაკიდან ცხვარი გამოლოდა და იაპონელთა შეგერბის ადგილს ვეძარბათა.

მიღება რაშიმა თავი მოიყარა.

— სანვანცუნის გზა წაიყვანე, ჩქარა, ჩქარა!

— გაიქცე! — აუჩქარებლად უხასხუხა ხაი-ვამ.

მოკლულევამ ბმანება გასცა და რაში დაიძრა. ხაი-ვა თავისი ცხვრით, შუაში მოიქცია. წინ პოლიციელები, უკან

ბაი-ვა აქეთ-იქით იუფრებოდა, რაში არა ჩანდა, მას კლდის შემოიღო ფარავა.
 საქონლის გავაყვალ საცაღებუ ბილიცზე, აბა, ნაღმს ვინ ჩაუღავდა. ბებრი აღარ უფიქრია და ფარა ბილიციკენ მიაბარუნა. უტებ ყაბმქცეულის ყვირილი მოესმა:
 — უჟანს გზავდვარდინისკენ იარე მარცხნივ, გზაზე!
 — არა, აქეთ უფრო ახლოა, მწვიდვად მომყვებით! — უპასუხა ბაი-ვამ.

— ცხენები გაივლიან?
 — გაილოქან! ძალიან კარგი გასასვლელია — ისე უპასუხა, თითქოს მართლა სწორი გზაზე მიდიოდა და თან ცხენებს რაეუტყუალაშუენა.

ბილიცი გაიყვანა ქვეშა შორის მივლავსება. ხან ციკაბოდ აღის ქვის შევირღვე, ხან ვილოურ მცინარეგში იმაღლა. შორის, ძალიან შორის, უჟან რჩებენ იაბონელები...

— შესდექ! შესდექ! გზას ნუ აგრძლებ, ცხენები ევლარ მდინას — კვლავ გაისმა ქვემოდან იაბონელების ძახილი.

ბაი-ვა შეჩერდა, თავი მოაბარუნა და ქვემოთ ჩაიხედა. ცხენები ხრამთან შეჩერებულყყენენ და ადგილიდან ევლარ იმგროდნენ.

ბაი-ვამ ციხერი წვიარქმდა და დაუყვირა:
 — არაფერია, ამ ადგილს შემოუაერთ და შემდეგ კარგი გზა... შოლიტ უჟირეთი..

იაბონელები უდიერად ურტყამდნენ ცხენებს, ბაი-ვა კი ჩქარობდა წინ წასულიყო, ბილიცი სულ უფრო ციკაბო ხდებოდა, ასედა თანდათან უფრო ძნელდებოდა. პოლიციელები ძალიან ჩამორჩნენ ბაი-ვას.

ბაი-ვა კი ცხვარს შოლიტს უტყუალაშუენებდა, მორჩილ ცხვრებს მარად მიჰქონდათ ფეხები. ქვემოდან ისევ ისმოდა მოკლულუღავას ღრიალი:
 — ნელა, უჟ ჩქარობ!

ბაი-ვას თითქოს არ გაუგია იაბონელების ძახილი, ნაბიჯს აუჭრებდა.

— შესდექ! თუ ნაბიჯს ვადავამ, გეხვები! — იძახდა ებამოქცეული.

მაგრამ ბაი-ვა მიინც არ შეჩერებულა. იაბონელებმა სროლა დაიწყეს. ტყვია სულ ახლოს ზუფუზუნებდა.

ბაი-ვას შოლიტი შეუჩირებოვ შეხოდა. მოსახვევი, კიდევ ერთი მოსახვევი, და შამხარი, შემდეგ კი ხშირი ჯავნარი იწყებოდა.

ბაი-ვა სწრაფად მივრობდა, ცხვარი წინ უსწრებდა, მაგრამ სროლის ხმა სულ უფრო ახლოს ისმოდა და ხშირდებოდა. ბაი-ვას სირბილი აღარ შეიძლო, ბალახში დიეცა, უჟანასკენელი ძალი მოიჭრებდა და ავირდა:
 — ასმეთაურო ჩუენ, „ქაჯები“ ახლოს არიან! ესროლეთ, ჩქარა ესროლეთ!

ბ ა ი - ვ ა ნ ა მ დ შ ი ლ ი გ ა ლ უ ც ე უ ნ ე ლ ი ა

მწვერვალდან გაისმა ერთსულოვანი ბათვი, მას მოჰყვა მეორე; ეს ჩვენები ისვრიან. ბაი-ვას მუხლში ისევ რაულდა ძალ-ღონე, მიოცავს და თან ქვის ქიხებს ექლდება, მაგრამ უტებ თითებმა უღლატებს.

— ვაიმე! — ვაისმა ყურთასმენის წამლები ყვირილი და დაჭირილი ბაი-ვა ბალახზე დიეცა.

კლდის უფიდან გამოხტა სამხდრო და ბაი-ვა ხელში აიტაცა; მიდიოდა და ვიდაცას უყვიროდა:

— ეს ბივი მწყდისია, დაჩრებს, ორი ტყვია მოახვიდრებს... მიირბინა მეორე სამხდრომაც, რომელსაც ხელის ტყვია-მფრქვევი ჰქონდა. ბაი-ვას წინ ჩაცოქვდა და იცნო ბივი:

— ეს ხომ ბაი-ვაა, ლუმინცუსნიდან! რომელსაც ჩვენთან ცნობები მოაქვს სოლმე.

ბაი-ვამ ქუთუთიუბი ნელა გააღო, თვალმუხვ იოი მჭარბა.

ლიტის ცრემლი მოადგა. ყველა ყველა და, მან ხომ კარგად იცის რომელია ამხანაგი ჩუენი!

— მერინოსი... ბებერი მერინოსი... წერილი... შამხალი... ფრიალი წერილი... — ნელა წარმოთქვა ბივი.

— რომელი მერინოსი? სად არის წერილი? გაიკვირა ასმეთაურმა, რომელი ბაი-ვას ქრისლობას უხევედა.

— ბებერი მერინოსი... უაიო. წერილი დღემს ქვეშა აქვს. — ბაი-ვას ყველაფერი აერთა თავში, აღარაფერი ახსოვდა და არც ესმოდა, იმის გავგებაც არ ჰქონდა, როგორ იფერებდნენ ჩვენები იაბონელებს და როგორ გადადიოდნენ შეტევაზე...

ბაი-ვა გონს მოვიდა თბილ საწოლზე, რბილ, წითელი ყვე-ვილებით მოქარვლ ქეჩაზე იწვა. ფანჯრიდან ქვემოთ ეყე-მოდნენ შვის სხივები და ირგვლივ ყველაფერი მომხიბვლელი იყო. ივევ ცნუო კოლოფები და ქილები, — ტბბილულო, ნამცხვარი და ხილი. სასთუმალთან უჯდა ასმეთაური ჩუენი და იღმებოდა.

— აბოა ხომ უკეთ ხარ? ძალიან გტყევა? — ჩუმად ჰკითხა ბივი ჩუენმა.

— მაგრამ ბაი-ვა ტივილზე რაღა ფიქრობდა. — ეს საღამ არის? ვინი წივიები? — იკითხა ბაი-ვამ.

— შენია. — უპასუხა ჩუენმა. — თავის სიცოცხლეში არ ენხა ასეთი ლამაზი წივებები ბაი-ვას.

— არა, ეს ჩუენი არ არის — უპასუხა მან. — ასმეთაურმა ჩუენმა ხმამალა გაიყინა.

— გახსოვს, გუშინ მამლისფრთიანი წერილი რომ მომიტანე? მამაშენი გვატყობინებდა რომ „ქაჯები“ დოტბებიდან შოაში ხაბოს სპარციალად გამოიხარტინენ. წიმი ჩოლუ-ჩუენის მამოლმალად დოტბეში რამდენიმე „შავი ძალიდა“ იყო დაჩრენილი. მამაშენმა გვთხოვა. — იქ რაშიმ გააიღე? — ზავა. ჩივს არ დაეავიანიო და გუშინ სადამოსი მარის დოტბეს გზიდან თავს დღესხო. სოლოდან კი მამაშენის პარტისანულმა ჯგუფმა დაარტყა. დოტბი ადაიანსრითი: შინ წამდითი ბალოცხოწონიო ხარ, ბაი-ვა. მართა საბაზხო არიისი წამდითი შაპარა მიხრბარო. ეს ნდააოლო შტაბმა გაჩუქა. — ასმეთაურმა თავზე აღერსიანად ვადაუხვა ხელა. ბაი-ვა სისაჩრეთი წამოწოლდა.

— თოქებზე წამოიღეთ? — იკითხა ბივი.

ასისთავი ჩუენი წამოდა და კუბოზეწ მიუთითა. კუბოში ბლომად იყარა გაწეილი სწრაღსროლელი, ახალი იაბონერი თოფები.

ბაი-ვას ყიროაზე მიტად ეს გაუხარდა.

— აბა, თქვაში აღიბას კი არ ვაბირბი! თოფო მიც მომი-რიოი! — ბაი-ვამ წაწვდა ხელი, მაგრამ მხარი ეტყინა და ამოიკვნესა.

თარგმნა ცისია კახიანაძე



ჩენი საზღვარგარეთელი მეგობრები

ბენ ავიომოდელუსს, ერთი სიტყვით პოდგროდოლსკო ლეკტიკონში, ვიხსენებ. ბოზს სიტყვა „მოწყენილობა“ მისთვის მარტო პიონერული ქალაქის კარები მარტო არადღებვის დღეებში როდია ღია! სწავლის პერიოდში აქ ჩამოდიან ის მოსწავლეები, რომლებიც მტრნაღობას სწირებენ. ისინი აქ განაგრძობენ სწავლას და თან ორგანიზმს იკავებენ.

წელს „გარცერთა ქალაქი“ თავისი „დაარსების“ სული წლისთავს შეიშობს. გარცერთა სიხარულს კიდევ ერთა სიხარული მიემატა — წელს მათ პირველად ეწვივნენ საზღვარგარეთელი სტუმრები — ჩეხოსლოვაკელი პიონერები. პოლონელი მასპინძლები გულთბილად შეხვდნენ ჩეხოსლოვაკელ მეგობრებს: მათთვის საინტერესოდ მოაწყვეს მთელი სახლი. სადგურ სლოვაკიზე პოლონელი „გარცერთები“ ჩეხური სიმღერებით შეხვდნენ თავიანთ თანატოლებს. შემდეგ კი პიონერულ კოცონთან სახეობო სადამო მოაწყვეს და საქმით დაამტკიცეს, რომ პოლონერ სტუმართმოყვარეობას ტყუილად არ გავიარდნია კარგი სხელი.

პოლონელი პიონერები ჩეხური სიმღერებით შეხვდნენ ჩეხოსლოვაკელ თანატოლებს.



ყალიბდა პიონერული ორგანიზაციები, გაიხსნა და მოსწავლეებს საჩუქრად გადაეცა პიონერთა სახლები, სასახლები. ქვემოთ ვებეჭდვთ მასალებს ჩენი უცხოელი მეგობრების ცხოვრებიდან.



გზით, რომელიც სამ სადგურს და ერთ ცენტრალურ ვაგზას აერთიანებს, პოდგროდოზე ნამდვილი, დიდი ქალაქის შთაბეჭდილებას სტოვებს. აქ ჩამოსული პიონერები ერთიანდებიან სხვადასხვა დარგობრივ წრეებში, სადაც ისინი ცენობიან და სწავლობენ მეცნიერების პირველ საფეხურებს. ხშირად აწყობენ ექსკურსიებს, ლაშქრობებს, ბანაობენ ზღვაში, ერთმანეთს ეჯიბრებიან მშვილდოსნობაში, საპაერო თოფის სროლაში, აგე-

„პარცერთა ქალაქი“



„გარცერთი“ პოლონერად პიონერს ნიშნავს. და აი პოლონეთში გარცერთებისათვის, 1952 წელს გადაწყდა პიონერული ქალაქის აშენება.

მეთევითა უძველესი სოფელი პოდგროდოზე ნამდვილი ქალაქს დამსგავსა. სახლების ნაწილი გააგრძობნტეს, ხოლო დანარჩენი ახლად ააშენეს. კინო-თეატრი, სასადილო, თეატრი, პატარა სასტუმრო — შნოსა და იერს მატებენ პიონერულ ქალაქს.

იმავე 1952 წლის არადღებვის პერიოდში პოდგროდოში, რომელსაც ახლა სიამაყით უწოდებენ „გარცერთა ქალაქს“, ჩამოვიდა მოსწავლეთა პირველი ათასწლეული. ახმაურდა პიონერული ქალაქი.

დაწყებული ქუჩის მომარობის რეგულირებიდან და გათავებულ ღრმასობიანი პატარა ფოსტალიონები, საუთარო რადოსადგურითა და ნამდვილი რკინი-



დაუზარულად მუშაობენ გარცერთა ქალაქში პატარა ფოსტალიონები,

პრადის პიონერთა სახახლე



იუღლეს ფუჩიკის სახელბობს პრადის პიონერთა სასახლე ძალიან უყვართ ჩეხოსლოვაკელ პიონერებს. რა სახის წრე ვინდათ აქ რომ არ იყოს: ელექტროტექნიკური, ბოტანიკის, რაიობა, ქიმიის, ზოოლოგიის, თოჯინების თეატრის, სამხატვრო, ქანდაკების, მხარბთმოყვანობისა და კიდევ ბევრი სხვა, რომელთა ჩამოთვლა შორს წავიყვანდა. სასახლეში სპორტის მრავალი სექცია მუშაობს. ამას წინათ ჭადრაკის წრის წევრებმა და სამკოთა სიმფიონი პიონერებმა დაუსწრებელი მატჩი მოაწყვეს. მართალია პრადოლმა პიონერებმა ამ მატჩში დამარცხებმა ვინცადღეს, მაგრამ ეს მალე მიეტა დავიწყებას, მითუმეტეს მას შემდეგ, როცა ეწვენენ სამ პიონერებმა პრადის პიონერები სიმფიონის რესპუბლიკურ შეჯიბრაზე მიობატყეს და გულბობლი. მეგობრული შეხვედრით შეჯიბრში მიღებული დამარცხება გაუქარწყლეს.

საუკეთესო პიონერები, რომლებიც კარგად სწავლობენ, აქტიურად მონაწილეობენ სკოლის პიონერული ორგანიზაციის მუშაობაში და სასახლის ზხირი სტუმრები არიან. მათ პრადის პიონერთა ქასახლე სხვადასხვა ზნაქებში გზავნიან.

პიონერთა ზოგი ბანაკი გემზე ეწყობა და მდინარეებზე ვლტავენ, ლუწონი და ლებე ასეთი ბანაკის „სამოგზაურო“ მარშრუტს წარმოადგენენ.

ამ ზაფხულს პრაღის სასახლემ 550 პიონერი გაგზავნა სხვადასხვა ბანაკში და მონაწილეობა მიიღებინა ბევრ საინტერესო ლაშქრობაში.

„ტელმან პიონირი“



გერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკის პიონერების კავშირმა „ტელმან პიონირი“-ში გასულ წელს დღეგრძეობა გამართულ შეკრებებზე მიიღო და დაეწყო ტოლბა იმის შესახებ, რომ საკუთარი სასარგებლო და საშუალებებით ავგო 3.000 ტანა წყალწყვის გემი, რომელსაც პიონერები საჩუქრად გადასცემდნენ სამშობლოს.

ეს გადაწყვეტილება ელვის სისწრაფით მოედო ქვეყანას, ბევრმა ექვის თვალი შეხედა ამ ამბავს და სრული უიმედობა გამოთქვა. აშკარად ჩანდა, რომ მათ ვერ გაითვალისწინეს პიონერთა ენთუზიაზმი.

შეკრების შემდეგ პიონერები გატაცებით შეუდგნენ თავიანთი გადაწყვეტილების სისრულეში მოყვანას. პიონერული ორგანიზაციები ერთმანეთს ეჯახებოდნენ თანხის, ჯარის, მიწის, ფერადი ლითონის და სხვა საჭირო მასალის შეგროვებაში. პიონერთა ერთი ნა-

წილი გემის ეკიპაჟისათვის თბილ ქუდებსა და ჯემურებს ქსოვდა, მეორე — ტანსაცმელს კერავდა, და იყო დაუსრულებელი საუბარი და შეკითხვები იმის შესახებ, თუ როგორი იქნებოდა მათი გემი აშენების შემდეგ, რომელ ქვეყანაში იმოგზაურებდა და როდის დაიწყებოდა ეს მოგზაურობა.

და იი, როსტომი, გემთშენებელი ქარხნის მუშების მუყაითი შრომის შედეგად, 1956 წლის აგვისტოში გემი უკვე მზად იყო. პიონერებმა თავიანთ გემს „ტელმან პიონირი“-ი უწოდეს.

გერმანულ პიონერთა სიხარული მათმა საზღვარგარეთელმა მეგობრებმაც გაიზიარეს; „ტელმან პიონირი“-ის წყაღში ჩაშვების საწმიო ცერემონიალს სტუმრად წვეულ ჩეხოსლოვაკელი, მონღოლი, ფრანგი, საბჭოთა, ალბანელი და უნგრელი პიონერები დაესწრნენ და გულწრფელად ულოცავდნენ მასპინძლებს ახალ გამაგრებებს.

მემორატა საჩუქარი

მტკიცე, მეგობრული ურთიერთობა აკავშირებს ერთმანეთთან ლაიციკოს (გერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკა) პიონერთა სახლის და ჩეხოსლოვაკიის რესპუბლიკის პიონერებს. პირველი ისინი 1955 წელს შეხვდნენ ერთმანეთს დრეზდენში გამართულ გერმანულ პიონერთა შეკრებაზე, და მას შემდეგ თბილი მეგობრული მიმოწყობით კიდევ უფრო განამტკიცეს კავშირი. დრეზდენის შეკრებაზე გერმანელმა პიონერებმა თავიანთ თანატოლებს ზომაეკისთვის საჩუქრად გადასცეს ლომის ბუკვარი. მას წინათ კი ჩეხოსლოვაკელი მეგობრებისათვის ლაიციკოს პიონერთა სახლის ანსამბლე საინტერესო ტელეგრაფიკა მოაწყო.

**ლ. სალრაძე,
ნ. მარჯანიშვილი.**

**ემრობა, აზი, აზრიკა,
ამერიკა, ავსტრალია**

ევროპისა და აზიის საბჭოელოდება ფინიკური ენადან მოდის. ვერ კიდევ სამი ათასი წლის წინათ ფინიკელებმა გათი ქვეყნის აღმოსავლეთით მდებარე მხარეს „ასუ“ — აღმოსავლეთი დაარქვეს. ამ სიტყვამ მისცა დასაბამი სიტყვა აზიას. „ასუს“ საწი-ნააღმდეგო, ესე იგი ხმელთა შუა ზღვის ჩრდილო-დასავლეთით მდებარე მხარეს ფინიკელებმა „ერბისი“ — მზის ჩასვლის, დასავლეთის ქვეყანა უწოდეს. ამ სიტყვამ თანდათანობით სახე იცვალა და ევროპად გადაიქცა. ასევე დიდ მნის წინათ არის წარმოშობილი სიტყვა აფრიკა. ეს სახელი ეწოდებოდა ხმელთაშუა ზღვის სამხრეთით მდებარე მიწისათვის ბერძნულს შუტარქევიანთ, ექ მცხოვრებნი ერთ-ერთი ტომის „ფარაიკების“ სახელის მიხედვით, რომელსაც როგორც ჩანს აფრიკის კონტინენტის უკიდურესი ჩრდილოეთი მხარე ეკავდა და, ამდენად, საბერძნეთისაგან მხოლოდ ხმელთაშუა ზღვით იყვნენ დაცდილებული.

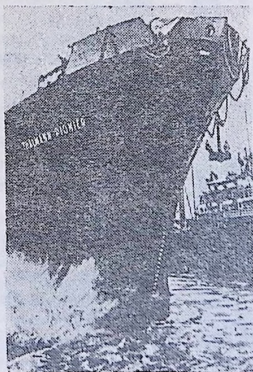
დასავლეთ ნახევარსფეროში მდებარე, ქვეყნის ერთ-ერთი უზარმაზარ ნაწილს, როგორც ცნობილია, ამერიკა ეწოდებოდა. იგი მეთითხმებდ საუკუნის მიწურულში იქნა აღმოჩენილი კრისტეფორ კოლუმბის მიერ. ახლად აღმოჩენილი ქვეყანა კოლუმბის აზიის ერთ-ერთი ნაწილი — ინდეთი ეგონა, ამიტომ ადგილობრივ მცხოვრებლებს ემანად ინდილები უწოდეს.

საბჭოელოდება „ამერიკა“ უფრო მოვიანებით, მოგზაურთ ამერიკოევესუზის სახელის მიხედვით ეწოდა ამ უცნაოდ მიწას. ამერიკოე მოკვლამა აღწერა და გამოაქვეყნა ცნობები კოლუმბის მიერ აღმოჩენილი ქვეყნის შესახებ.

აზრი ინდოეთის ოკეანეში დიდ ხმელეთის არსებობისა აღრთვე უკან ფლო გავრცელებული და ვერ კიდევ აღმოჩენამდე უცნაოდ მიწას „ტტრია ინკოუნტა ავსტრალიის“ — „სამხრეთის უცნობი მიწა“ შეარქვეს. „ავსტრალიის“ ლათინური სიტყვა და სამხრეთის ნიშნავს. ავსტრალია ოცდოთხელურად, 1814 წლიდან, შესწავლის შემდეგ შეარქვა აზიის მიმართ მართლაც სამხრეთით მდებარე ამ დიდ ხმელეთს.

გუარბ ლევაშვილი

**„ტელმან პიონირი“ — 3000
ტანა წყალწყვის გემი —
გერმანელმა პიონერებმა სა-
ჩუქრად გადასცეს სამშობ-
ლოს.**





ანდრე სვილი

ნახ. ნ. შალიკაშვილისა

იზვიათი სილაგაზის ქერა თვალები



ანდრე სტილი ფრანგი კომუნისტის მწერალია. მთელი მოწინავე კაცობრიობისათვის ცნობილია მისი მოთხრობების კრებული: „სენა“ ზღვაზე გავიდა“ და ტრილოგია „პირველი დარტყმა“, სადაც მწერალმა იუკუპანტოა წინააღმდეგ.



რაც უფრო ახლოვდებოდა განზორების საათი, უორრეტბა მით უფრო გრძნობდა, რომ ბავშვის წასვლა აუცილებელი იყო. მაღვიძარა საათის ყოველ შეხედვაზე გულში ტკივილი გაჰკარავდა, ტანში ურუნდელი დაუფილია და ხელები აუკანააღებოდა ხოლმე დილიდანვე, რასაც კი ხელს ახლებდა, რაც ბავშვისათვის უნდა გაეტანებინა, — საცვალი იყო ის, თუ სასკოლი წიითი, აბილის ააარისი, თუ სულ უმწიფენილი რამ — სეცდას იწვევდა მასში.

დაი აი, სკოლაში წასვლის წინ, ბავშვებმა საწოლში გადაკოცნეს უინტა. მან ადგომა მოინდომა, უორრეტბამ უყვირა: — დაძინე, ძალა მოიკრიბე, შვიდი საათი მატარებელში უნდა ვაატარო. ეს დამქანცველია, ზომ იცი...

ბავშვები ეინეტას არ უორრდებოდნენ და სცილით კოცნიდნენ.

— რამე წამომიტანე საახალწლო წაძვის ხისათვის, — ყვიროდა უერარი.

უინტბა იცინოდა. მას ახარებდა მომავალი მგზავრობა. დედას კი სწყინდა, რომ ბავშვს ასე უხაროდა წასვლა.

ბავშვები წავიდნენ და უეცრად ოთახში სიჩუმე ჩამოვარდა. უინტბა ტრილიბდა ლოგინში და დაძინებას ცდილობდა. სამწარეულოდან ისმოდა უმცირესი ბავშვის ჩქარი სუნთქვა და დროგამოშვებით, შესაბრალისი კვნესა. მას, მიუხედავად ხმაურისა, არ გაუღვიძია.

ის იწვა ლუმების ახლოს, სამი სკამისაგან მოწყობილი საწოლზე. უორრეტბა ნიეთებს აწყობდა ლერწმისაგან დაწულ დიდ სამტრედ კალათში, რომელიც წემოდნის შავერრობას იწვოდა.

— როგორ ქრატუნობს ეს ლერწმის კალათა!

უეცე სამი წელი იქნება რაც ეს კალათა დარჩა მეზახტის პატარა ბიქუნას, რომელიც მათთან დროებით ცხოვრობდა. ახლა მხოლოდ ეს კალათა თუ გაახსენებდა იმ ბიქუნას მათ. ო, რამდენად უფრო ადვილია აიყვანო სხვისი ბავშვი, ვიდრე საკუთარი პირში მისცე სხვას...

- უეცრად უინტბამ გაიღვიძა:
 - დედა!
 - გისმენ.
 - დედა, აქ ხარ?
 - რასაიგრიოთა. ხომ გისმის, გილაპარაკებო.
 - სიხმარო ვნახე, თითქოს უეცე წავედი და, როდესაც ვამოვივლიძე, ვერ გამოვერკვიე სად ვიყავი.

უორრეტბამ საწოლთან მიიბრინა ამ იმედით, რომ შეიძლება ბავშვის სიხმარი არ ახდენილიყო.

- იქ თავს კარგად გრძნობდი? ემყოფილი იყავი?
- კი, კი, ოლოდ, შენ ზომ მინახულხ ბანდახან?
- რასუკვირეულია, — დაამშვიდა უორრეტბამ.

უეცე გაცხებდა წყალი, რომელიც უორრეტბამ ტახტით ციცხლზე შემოდდა, რათა განსამზავრებელი ბავშუ ლუანახილად დერბანა. გამზობარი წყალი ხმაურობდა. გარეთ ქარიშხალი ძლიერდებოდა.

სიჩუმე მყარდება. უორრეტბა გულმოდინედ ხანავეს უინტბას. აკურთი ნაგებ პატარა სამწარეულოში თბილა.

უინტბა უეცე თერობიტი წლისა! უორრეტბა მას ყოველითვის განსაკუთრებული სიფრობლით ბანს თავს: გოგონას შეხანინშავი ქერა თვალები აქვს, რომელიც მდღერული ხამობლიუგით უორრებს შის მხრებს, შავრამ ხაწუწარო ისა, რომ უბ-

აილო სახით ბანს, რომელიც დაბანის მაგიერ აზიანებს ნახ, შესანიშნავა დალაგებს.

— დედა, ნუ მტყენ!

— ხომ იცი, თბებს კარგად უნდა დაბანა, შოგ საპონი არ დარჩეს.

უორუტვას აწუხებს ფიქრი, რომ შეიძლება უკანასკნელად ახანავებს თავის გოგონას, და ჩვეულებრივზე უფრო დიდ-ბანს უსაანავს თავს, ეალერსება მის თმებს.

გაერთ თოვლის ფიფქები აფარავდა. როდესაც ბავშვი უნდა შეემშრალდინა, უორუტვას გაახსენდა, რომ პირსახოცი ეზოში, რკინის მავთულზე დარჩა. ახლა ის უსვე სველი იქ-ნება. ეინება რომ არ გაცეზულყოფო, წინსაფრით დაწილა და პირსახოცის შემოსატანად გავიდა. ცა იცო იყო მოლოტუ-ლოლი, როგორც დიდი თოვლის მოსვლის წინ იცის ზღმე-რა დაბნეულია დღეს უორუტვა, არც კი იცის რას აკეთოს... საშხარულის პირის გადებისათვის უეცრბა ხმაურა შეაშინა.

ისე იყო უორუტვამში წასული, რომ რაღაც მოეჩვენა. მისი სიმშვიდე ბებერმა ძალბმა დარღვია, რომელიც ნაგვიან ვარულში იქცებოდა. ეს ნაგვიან გასატანია. აფერ უკვეცე ორი თვეა დაბაში არ მოდიან ნაგვის გასატანად, შემდეგ ერთმა საგანმა მიიქურო მისი ყურადღება. საყუქნაოს კარებთან უ-ნეტას თოვლიან ეგლო, კაბის მაგიერ შალის ძველ ძიმქებში გაბეჭდილი. ისეც დაფიქვებია. საკვირველი ის იყო, რომ თო-ვლის თბეზე თოვლი შეჩირჩინდა. არი დიდიდა მისი სახლ-შეტანა, მაგრამ უორუტვამ მიიცი აილო, გაბერტვა და ფანჯ-რის რაფაზე დაღო.

— დედა, რატომ არ მამშრალბებ, შემიციდა...

მართლაც ის იმდენს ფიქრობდა გოგონაზე, რომ სულ გადააფიქვდა მისი იქ ყოფნა. ეინება უსვე წა-სული ეგულბოდა.

უორუტვა ანგაიროშოიციემლად აცემებს ბავშვს საუ-კეთესო ტანსაცმელს. ამ უკანასკნელ წელს ეინეტამ ტანი აიყარა, მაგრამ არ გასუქებულა, ეს ტანსაცმელ-ზეც იეყოზა. ყველაფერი დამოკლებული აქვს — ძლივს წვდება სიცივისაგან შეჩირჩინებულ მუხლებამ-დე. განსაკუთრებით პალტო: ის ვიწროა მხრებში და ზემო დიდი განხილი უნდა დაუტვოს. სამაგიერიოდ, ტანსაცმელი სუფთაა და კარგად შენახული.

როდესაც ნახსადგურში საათმა თორმეტი დარეკა, უორუტვა გამოფხიწლდა. საათის მეოთხედია იყო დარჩენილი წასვლამდე. ახლა აშარა გახდა, რომ არა-ფერი შეიცვლბოდა. ძლივს ასწრებდა სახის მობრუ-ნებას, რომ ბავშვს მისი ცრემლები არ დენახა.

მან საუზმეც კი ვერ დაამზადა. მხოლოდ გუმინდე-ლი ყვავა დადგა ეცხლზე. ყავაში პურს ჩაალბობდენ. ბავშვი კი, როგორც დათქმული იყო, გამგვარების წინ უორუტვან ისაუზმებდა. უორუტი, კომუნისტის დებუ-ტატი, მათი მეგობარია. მას პაროზში მიჰყავს ეინეტა, ერთი მასწავლებლის ოჯახში, რომელმაც სურვილი გამოთქვა უმუშევარი დოკტრის გოგონა აყვანა.

ას თქმა უნდა, საწყენია, რომ შენს შვილს უტვო ადამიანები ირჩევენ, იმის მაგიერ, რომ შენ თვითონ აირჩიო ადამიანები, ვისთანაც მას გჯენს. მართალია, ის ენდობა უორეს, მაგრამ გული მაინც ეკუმშება. ბავშვი კარგად დაბიანავებდა, მაგრამ უორუტვას არ შეუძლია დაფაროს ექვი უორუტვლი მეგობრის მიმართ, რომელიც ართმევს შვილს, შესაძლოა დიდი ხნით...

როდესაც ლუსიენი დაბრუნდა, სანამ ის თავის ვე-ლოსიბედს საყუქნაოში ჰკიდებდა, უორუტვამ ცხვირი მოიხოცა, თვალბებზე ცრემლი შეიშრო და შეეცადა მშვიდი სახე მიეღო.

ლუსიენმა შემოსვლისთანავე ნაძალადევი სიცილით თქვა: |

— მამ, ასე, უნდა დავმორიდებ...

ეცებოდა, ეს აწირი მთელ დღლას არ მოშორებია.

სიტყვები ისეთი ხნით იყო ნათქვამი, რომ უორუტვამ ჩვეულებრივ დარდი დაეწიდა და გულდასმით შეუხდა ქართულს. არასდროს არ უნახავს, რომ მას ასე შეუზებულნი სახე ექო-ნოდა.

ლუსიენმა ეს შენიშნა და მიხვდა, რომ საქირო იყო რაიმეს თქმა, რათა შეემსუბუქებინა ასეთი დამაძულბობა.

— შენ მისთვის თმებში ბავთა გაავრცეებთა, გართობება მა-რისში ბავთას უკვე აღარ ატარებენ.

— მოხსენა?

გოგონამ თავი დაქუნია.

— აი ხვდე, ასე უკეთესია, ბუნებრივია.

მამამ ხელში აიღო ბავშვის კისერზე ჩამოშლილი კულ-ლები. გამოიღო ზელოსბულზე ისინი ისე ბრწყინავდენ, რო-გორც ოქროსფერი ხორბალი მზის სხივებზე. რა სიმადრეა! მან მაგრად გადაკოცნა ბავშვი:

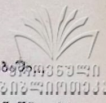
— გაიხსენი პალტო, ფერ კიდევ ადრეა, ქუჩაში რომ გა-ხვალ შეცვივდება.

— მე არ მინდა პანტი ვალოდნო, — თქვა დედამ. — მან ბავშვი ველოსიბედიტ უნდა წაიყვანოს უორუტვან. უკვე დრო არის გამოეთხოვო.

სიუჟემ ჩამოვარდა. საცაა უნდა მოვიდეს პანტი. როდესაც ის თავის ველოსიბედიტ ქობის კედელს მიადგამს, გოგონებენ მისი ზარის ხმას.



— გაიხსენი პალტო, ქუჩაში რომ გახვალ, შეცვივდება.



— ეს ასეა, ჩემო შეუღლებე, ჩვენ არ შეგვიძლია სხვანაირად მოვიქცეთ...

უტერად იგი წამოდა, უორუტა კი იმას ამბობს, რაც პირველად მოაგდა ენაზე:

— ნელიძე უწყება მიიღო, ფულის გადაუხდელივით გამოჩენილი უტერის გამოგვიწვევს... ერთ კვირაში...

— ხომ ხედავ, მიმ უმეტეს ეს საქონალი...

— მე საუფრე არ მომიზიადებია...

— არა უშავს, დღეს მაგას მნიშვნელობა არა აქვს. ის იხილება და ბავშვს მუხლებზეა იყენებს:

— იქ შენ, ალბათ, ნაძვის ხეს გაიყუებენ. ჩვენ კი, სიმარტული რომ გითხრა, წელს ვერაფერს ვერ გაჩუქებთ.

— ამას არა აქვს მნიშვნელობა, მამა, შენ ხომ იცი, რომ ამას არა აქვს მნიშვნელობა! — პასუხობს უტერა.

მამა მადლობის ნიშნად მას ნაზად არხევს და ისევ თამბუქს უსვამს ხელს.

— ყოველ დილას კარგად უნდა ივარცხნო, რომ თამბუქს უტერსად ბიჭუნის, — უთხრა დედამ გოგონას.

— ახლა შენ იმოგზაურებ, ნახავ საფარსაც, — ამბობს ლუსიგინი. ის ჩაეკიდა აზრს, რომელიც ახლა თავში მოუფიქრა. მან შეხედა უორუტას და გაიმეორა. — ნახავ საფარსაც...

აქ კი, უტერმა, მართალი რომ გითხრა, მძიმე დღეები მოგვევლინა. შენს ასაკში შიშველია არ შეიძლება.

— ჩვენ კარტოფილი გვითავებება, — თქვა უორუტამ, რომ ქმარს დახმარებოდა. — ორი დღის საშროლო დაგვჩრჩა.

ლუსიგინმა თავისი დიდი მუშტი მაგილაზე დაუშვა. მან ეს გაუბრაზებლად გააკეთა: გაბარებულა ხომ ძალზე ზეირდუ გრძნობადა.

— ყოველდღე, მათი საწყობების წინ გავლისას, მახსენდება ის ასი ტონა ცერცვი, რომელიც იქ ოთხი წლის განმავლობაში ღლებოდა... მათ თავები ქაშენ... ეს მათ ჩილში შეაჩქარეს გვარჯილხისთან ერთად, მათ არ იცოდნენ, რა ექნათ მისთვის... ახლა კი, როდესაც ცერცვა ღობა დაიწყო, ისინი საწყობს აღარ იცავენ. ამ ცერცვს უკვე ობის სუნი აქვს... ამბობენ, მმარში შეკარგული იქნებოდა, მაგრამ ძალზე ქაცვიანია.

გოგონამ პასუხის გაცემა ვერ მოასწრო. ყველას მოესმა მანარის ველოსიპედის ხმა. ლუსიგინი და უორუტა ერთად დროულად წამოიღნენ. დედამ ცრემლები ვერ შეიკავა, მამამ ტურზე იკიანა. ბავშვმა გადახედა მამას, შემდეგ დედას და შეეცაყნა: აქამდე მას ყველაფერი უბრალოდ ეჩვენებოდა. ლუსიგინმა ცოლს მზრებში მოჰკიდა ხელი, რომ დეკიარა, რადგან ასეთ წუთებში ვინ იცის რა შეიძლება მოსვლიდა.

— მარტო ჩვენ არა ვართ ასეთ მდგომარეობაში, ყველა შეშოვდა მანარი...

უორუტას უკან მდგომარეობა მანარის ანონს აჩქარებულყო.

— დრო წავიდეთ, — თქვა მანარი, — სანამ ვსაუფშებთ, მატარებლის გასვლის დროც მოვა.

უტერად პატარამ გაიღვიძა. ის ვერაფერს ხედებოდა. ატირებულად დედა რომ დაინახა, შეეკითხა:

— დედა, რა ამბავია?

ლუსიგინი აჩქარებულად და უხერხულად კონცის ეინეტას ორივე ლოყასა და თმებზე. დედა ბავშვს ვადახვებია. საქონო გახდა მისი გამოგლიჯა დედის ხელშიდან. უორუტას უკვე დაავიწყდა თავშეკავება.

მანარი სამტრედე კალთა ველოსიპედის საბარგოზე მიაშარა, ეინეტა ველოსიპედზე შეესვა და ზურხობას შეეცადა:

— წავიდეთ! მანარის გზას გავუღვიძო!

დედის ტირილი შეუშფოთა ეინეტა. ახლა ის ნამდვილად მიერყობდა. მანარი უფურცებდა ლუსიგინს, რომელმაც ანიშნა: წადი. როგორც კი გაიარეს ათი მეტრი, ლუსიგინმა გაბარძოდა და ტირილი დაიწყო. დედამ იყვირა, რომ ეინეტა დაინახა. ის თავის თავს ვერასოდეს ვერ აუხსნის, რა მოვიდა დაინახა. ის თავის თავს წუთებში შესაძლებელია კაცოც კი დაახარო. მან რამდენიმე ნახაივი გადადგა, თითქმის სურდა დასწოდებოდა, რომელსაც მისი შვილი მიჰყავდა, მაგრამ მანარის არ დაუშავა, თითქმის რაღაც ჩასწყდა... ყველაფერი გათავდა, ასე სვამს.

სახლი საყურებლად გამოვიდა. ქალები დასახმარებლად მოვიდნენ. ლუსიგინმა მათ ხელით ანიშნა: არ აბის საქონო.

უორუტას კი უთხრა: — შევიდეთ სახლში. საქონო არაა ყველა ჩვენ გვიყურებ...

დედის წავიდეთ!

ითაში უორუტა ქვითინით დემხო მაგილაზე. მაგრამ უმაღვე იგრძნო, რომ ხედენ, რომლებსაც მისი მხრები ეკიარა, მოსცილდნენ. მან შეხედა ქმარს.

ლუსიგინი ვუკაცია, — ნავთსადგურში შეიძლება მეორე არც იყოს ასეთი ვუკაცია, მაგრამ ახლა ის ფერმკრთოლია, თითონა მიტკალივით.

— ლუსიგინ!

რომ არ სცოდნოდა უორუტას, როგორი მაგარი იყო ის, ნაკლებად შეუშინებოდა.

— ლუსიგინ!



ლუსიგინმა პირდაპირ შეხედა ცოლს. მას უარესად დაძაბული გამოეტყვევებოდა ჰქონდა. მთელი მისი ღონე მის თვალში ჩანდა. ცოლმა მთელი ცხოვრების მანძილზე პირველად დაინახა მის თვალში ცრემლი.

— ნუ, ლუსიგინ, — უთხრა მან ჩუმიად, — ნუ...

უორუტას უკვე თავისი თავი დააღვიწყდა. ახლა ის გმლოდ ქმარზე ფიქრობდა. ლუსიგინმა მორთოლვარე ტურებით თქვა:

— მე ბავშვის წახვალზე ისე არ ველტუ. მე ის მინახავს, რომ ოჯახის რჩენა არ შემიძლება. მე მრცხვენი, უორუტა, მე მრცხვენი!

— მაგას ნუ ამბობ, დამშვიდდი. ახლა ბავშვები დაბარუნდებიან სკოლიდან, ნუ აგრძნობინებ მათ...

— რა უბედურება! — თქვა უორუტამ, სანამ პირველი ბავშვი შეაღებდა კარს.

ფრანკულიან თარგმანად
ქალიშობარა ჯაშუბი

შეჩქართალი ბიჭი



იმის შოშოთ, რომ ფეხი სოდნე არ გაიკაწრა, ფეხშიშველი არასოდეს არ უღვლია, არც სირბილში შეჯიბრებშია ბიჭებს. მათთან ერთად არ უნებრანია თბილისებზე, ბაღის სკამებზე; თანდაც იმტრამ რომ, ვაი თუ გადახტამის ბაღში, წავიფეფორბალო და... ცხვირი წითლად შევიღებოთ. წელიწადის სამას სამოცდახუთი დღე შავი არწივის მეგობარი თბილი შარფითა და სკრდითი დიდობით. რაც უფრო იფეთებოდა, მით უფრო ხშირად ავადყოფილობდა. დღე-შაბა თავიანთ პატრუქებს ექიმებთან ატარებდა. ერთმა უფროსმა გამოუწერა, მაგრამ წვეთებმა პატრუქს არ უშველეს, მეორემ — მლოვეის კომპარის კეთება ურჩია. არც ამან უშველა. პატრუქა სულ უფრო და უფრო ზნებოდა. აწვლია იმის თქმა, თუ რა მდგომარეობაზედ მიაყვანდა ბიჭუნას თავისი სიმბაღო, მისი განუტყობელ მისივე მეზობლის, ცემტეა წლისთვის მამას რომ რა ეცნასა.

ვიყავს მამამ მეტრებისა ურეგული გზით წარბაზთა. მან სუფთა ქაღალდზე დახატა თავის ქალა და ორი ტომაგაუკი. *შემდეგ წერილი მიაწერა და კარების ქუჭრუტანაში შეუღლო.

„ფერმკრთალო ძმაო! უხუცესებს სურთ აგრონიშ შენ, ლომისა და არწივის გაყო, წითელკანიანთა წინამძღოლად. თუ შენ თანახმა ხარ, მაშინ ხვალ, როცა მზის სხივები გამოანათებენ დაბურულ წინორის ტრებზე შორის და შენ ძილს აგიფრთხობენ, მაშინ აკოცდი ზეზე ფეხშიშველა და ფეხის ვულთი საბჯერ დაკეარი პირველ რიგს.“

შავი არწივის მეგობარი მამას ვიკა.

პატრუქს საკუთარ თვალებს არ უჯერებდა. წერილი სამჯერ გადაიკითხა. ნუთუ საკომარისია მხოლოდ სამჯერ დაკეარას როცა შიშველი ფეხი და იგი პატრუქსაგან გარდაიქმნება ტრბის წინამძღოლად?

პატრუქამ მოუხსენიდა გაატარა ლამე და როგორც კი

* ტომაგაუკი — ინდელთა საბრძოლო იარაღი.

ანათა მამინეე ხალხი განაღდა ბებერ მუხასთან. პირველი რიგი ხუთი მეტრის სიმაღლეზე იყო. იმ დღით პატრუქამ, პირველად თავის სიცოცხლეში, დაღწევიტა ასულყო ხეზე. წვალობდა, სანახევროდ ასული ისევ თან ეტრღებოდა, მაგრამ არ ემუხებოდა. მხოლოდ შეუღლისას, მთლად დაკაწრულმა, მაგრამ ბედნიერმა პატრუქამ მიაღწია აღმქრულ რიკაქედ.

პატრუქის გამოცდა ამით არ დამთავრებულა. საღამოს მან მეორე წერილი მიიღო.

„ფერმკრთალო ძმაო, — წერდა მამას ვიკა, — შენ სწორ გზაზე დგახარ, დილთი აღრი, გამხმარი ვაშლის ხიდან ჩრდილოეთით გადახივით ხუთი იდაყვისოვანი მანძილი და ამითხარე ორბით. ერთი მეტრისა და ერთი მეოთხედის სიღრმეზე შენ ნახავ შენი არწივის წერილს, რომელიც ამიწვითის თუ რა უნდა გააკეთო შენგად.“

პატრუქმა განითადისას შეუღდა მიწის სამუშაოებს. ბარის ხმაკრებამ ფულად აქტია. იძულებული გახდა მოემოტივინა კისერზე მიხვეული თბილი შარფი. შეუღდა ხალაოც გაიხნა და თავისი გამხმარი ზურგი მზის სხივებსა და გრილ ნიავს შეუფხვია. ამაჯერად პატრუქმა აღარ ფერობდა არც დაწევაზე და არც გაცივებაზე. სამ დღეის მძარა ორბით. მხოლოდ მეოთხედ ღლეს იპოვა ორბოში პატარა კოლოფი, რომელიც უწერილი იყო:

„ფერმკრთალო ძმაო, შეუღდამში ხათ შეყვანილი, შეგი არწივის მითხარის შენ აქ კი არა, იქ, დიდ საცურაო აუზში ნახავ. ჩაჩვენებ მის სიღრმედა მომებზე კონსერვის კოლოფი. შენი მეგობარი მამას ვიკა.“

პატრუქმა მწუხარებისაგან კინაღბ ატრიადა. ადვილია თქმა ჩაყრთოქი — როგორ გააკეთებ ამას თუ ტურეა არ იცო!

მთელი კვირის განმავლობაში შავი არწივის მეგობარი ბიჭებთან ერთად დიდობდა მდინარეზე. მათთან ერთად კორიალობდა ქვიშაზე, ღარ-ზოდა მდინარის პირას, მონად წყალში შესვლას ვერ ზღავე-

და წყალი მას ისევე ეფეფოდა, როგორც აფრთხობდა. ვენსუელი ვენსუელის ვაჭარებებოდნ ისევ ცოცხალ მამამ იხსნა. შერეულ ღლეს მან მოზურის ორი ბურტი და წერილი გაუწვავა:

„ფერმკრთალო ძმაო, შეგი არწივი გავხანის შენ სასწრაფოზედ ორ ბურტს, რომელიც მან მის მეორე მოკლებ ორ ბოზის ამოცალა. ისარგებლე ამ ბურტებით და შენ კამბახზე უფრო სწრაფად იკურავებ.“

შენი მეგობარი მამას ვიკა.

პატრუქამ ძლიეს გახანდა წყალში შესვლა, და ისიც მხოლოდ იმ შემთხვევაში, რომ მას თან ჰქონდა ნამდვილი ბიჭონის ბურტიები.

ორი კვირის თავზედ მითელკანიანთა წინამძღოლი ბიჭონის ბურტების აღუხმარებულად ეტრეგდა; ხოლო კიდევ ერთი თვის შემდეგ ჩაყვინთა საცურაო აუზში და იგიდან კონსერვის კოლოფი ამოათრია წერილით.

„ფერმკრთალო ძმაო, — წერდა მამას ვიკა, — შეგი არწივი ცმავიფულია შენი მღრეკეებით. კიდევ ათი წელი ასეთი ცხვრებისა და, ლომისა და არწივის ვაქი გახანდა ჟქლდარეამ ამ ქვეყნად. სლამე შენ, უხუცესოვანი.“

ბიჭუნას აღარ დასკერიბია ათი წელი. ორი წლის თავზედ იგი აღარ გავდა პატრუქს. მან უკვე დასძლია თავის ადრეულ სიბერეს და ჩაღდა უძლიერესსა როგებში. მას აღარ ამონებდა წყალი, და მან პაერი.

ყველას, ვისაც ეს ამბავი ზღაპრად მოეჩვენებოდა, ჩვენ შეგვიძლია ეუბნათ, რომ ყოველივე ეს ჩაყვინთა „ღლდა მის“ სტილიანობა და იგი სიმძიმეების აწევავში საბჭოთა კავშირის ჩემპიონის, სთორი ნ... ის ნამამობია. ჩემპიონის გავრს, მისივე თონვის გამო არ ვახსენებთ.

თარგმნა მ. სხარკსა



მკერავ დედამიწის ბირთვი საოცრად მძიმეა, იგი მხოლოდ ერთ მილიონ ტონა ნივთიერებას შეიცავს (6 000 000 000 000 000 000).

თუ წარმოვიდგინო, რომ დედამიწის მთელი შემცველი ნივთიერებით ავაკეთო ტინისფერ ვაზანზე მზის ეგონების რიცხვი იმდენად გაიზარდებდა, რომ მათგან შედგენილი მატერიალის პირველი ეგონიდან რაღაცთა გადაკეტილი ხმა, მატერიალის ბოლო ეგონამ, მხოლოდ 6000 საუკუნის შემდეგ წიაღწება, მიუხედავად იმისა, რომ რადიოაქტიური სიჩქარე წამში 300 000 კილომეტრია.

მზის სისტემის პლანეტათა შორის დედამიწა თავისი მოცულობითა და ნივთიერების რაოდენობით მაინც არ წარმოადგენს ყველაზე დიდს, მართალია. პლანეტები: მერკური, ვენერა და მარსა მოცულობითა და მასით დედამიწაზე მცირეა, მაგრამ იუპიტერი, სატურნი, ურანი და ნეპტუნი დედამიწაზე გაიჭლებით დიდია: ნეპტუნი 78-ჯერ, ურანი 63-ჯერ, სატურნი 745-ჯერ, ხოლო იუპიტერი 1310-ჯერ სჭარბობს დედამიწის მოცულობას.

როგორც ყოველი დიდი პლანეტა, ასევე ჩვენი დედამიწა სივრცეში ძირითადად ორგვარ მოძრაობას ასრულებს. მოძრაობის პირველი სახეობა თავის წარმოსახვითი ტერმის გაწმენი ბრუნვაა. დედამიწის ამ მოძრაობას დედამიწის ბრუნვას უწოდებენ და მას გარკვეული სიჩქარე აქვს. ეკვატორის ყოველი წერტილი, ბუნებითი მოძრაობის გამო, წამში 464 მეტრის სიჩქარით გადაადგილდება. დედამიწის ამ სახეობა გადაადგილებას თუ გრადუსულ ერთეულებში გამოვსჯებით მაშინ დაეინახება, რომ მისი ზედაპირის ნებისმიერი წერტილი ყოველ 4 წუთში ერთი გრადუსიანი კუთხით მოძრუნდება. ამგვარად, 24 საათის განმავლობაში დედამიწის ნებისმიერი წერტილი ასრულებს ერთ სრულ წრულ, 360-იან შემობრუნებას.

რა მოვლენას ჰქმნის ზედაპირზე დედამიწის ამგვარი ბრუნვა?

ექვთი დედამიწის ა მხარე ამჟამად მიქცეულია მზისაკენ (ნახ. 1). მაშინ ცხადია, ამ ადგილის მცხოვრებლებისათვის დღეა დასრულდა, მოპირდაპირე ა მხარეზე კი დამეა, რადგან ამ სახეობაფეროს, როგორც ნახაზიდან ჩანს, მზის სხივები ვერ გაანათებს, ამ მომენტთან 12 საათის შემდეგ ბრუნვის გამო დედამიწის ა ნახევარსფერო დადგება მზის მხარეზე, ა კი გადავა ჩრდილში, ბ წერტილის ადგილზე. ამგვარად, თუ ა წერტილი შეადღე იყო, აქ 12 საათის შემდეგ ბრუნვის გამო შეუადღე დადგება; ხოლო ა წერტილში ერთამის ნაცული — შეადღე. ცხადია ა და ბ წერტილები ერთმანისაგან ნახევარი წრითა დაცილებული და მათ შორის დროთა სხვაობა მუდამ 12 საათი აქვება. თუ თქვენ, თბილისში ა ცხოვრობთ, დღის 12 საათზე მოსურებდით და თქვენს მოპირდაპირე მხარეზე მდებარე აგრეთის მოქალაქეს რადიო-ტელეფონით დღის ჰქონდათ, იგი გაიასუხებთ: აქ შეუადღეაო. ხოლო თუ საღამოს დაუცავ-შრდებდით, გაიასუხებებ—აბლა აქ თუნდებოა.

ჩვენ თვითონ თუ დაეწყებთ მოგზაურობას დედამიწის გარშემო, და, ექვთაო, ერთი გრადუსით გადაინაცვლებთ აღმოსავლეთით, მაშინ საჭირო იქნება საათის ისარი 4 წუთით გადაწვიოთ წინ, თუ 15 გრადუსით გადაინაცვლებთ აღმოსავლეთით, მაშინ საათის ისარი მთელი ერთი საათით უნდა წაწვიოთ წინ. მაგალითად, თუ მოსკოვიდან თბილისში გადმოვივრინდით, რადგან თბილისი აღმოსავლეთითაა, საათის მარჯვენელო ერთი საათით უნდა წაწვიოთ წინ. აქედან თუ კარგე აღმოსავლეთით 15 გრადუსით გადაინაცვლებთ, კარგე ერთი საათით უნდა წაწვიოს წინ, და ასე შემდეგ.

როგორც ჩანს, ნებისმიერ მომენტში დედამიწის მთელ ზედაპირზე დედამიწის სხვადასხვა დრო არსებობს, ერთ ადგილზე შეუადღეა, მეორეზე ნამუშადადღეა, მესამე ადგილზე საღამო, მეოთხეზე ჰეროა, დღეა და ა. შ. იმისდა მიხედ-



დ ე დ ა მ ი წ ა

მრავალ ძველ მეცნიერს დედამიწა წარმოადგენილი ჰქონდა ოკეანეში მოტივებზე, სწორეუბნის ფორმის სხეულად, რომელსაც კლდოვანი ნაპირები საზღვრავდა. ზოგი მათგანი დედამიწას ხატავდა დიდ კუხე, სპილოზე, ან ევეშაზე დაყრდნობილ, ვადაბრუნებული ჯამის ფორმის მქონე სხეულად.

დღეს ყველამ კარგად იცის, რომ დედამიწა ბოლუსებში ოდნავ შეზნეილ ბურთის წარმოადგენს. ყოველი მოსწავლე გაიასუხებს, რომ დედამიწა სფერული მოყვანილობის უზარმაზარი მზრუნევი სხეულია.

მაგრამ უმრავლესობისათვის ჯერ კიდევ არაა ცხადი, თუ რამდენად კოლოსალურია ეს ბურთი, მისი წონა და სიდიდე; რამდენად სფერულია მისი გარეგნობა და სხვა. შეიძლება გვკითხონ კიდევ — როგორ შეიძლება დედამიწა ნამდევალად ბურთის მოყვანილობისა იყოს, მაშინ, როდესაც მის ზედაპირზე ეგვიპტოელთა სიოლის მთები, მთავრებელბა, ვარდოლა ადგილები და საოცარი სიღრმის ნაპრალებია.

ყველაზე მაღალი მთა ევერესტა და, როგორც ცნობილია, ის ზღვის დონიდან რვა კილომეტრზე მეტი სიმაღლისაა, როგორც ირკვევა; დედამიწის ეს განანიღოზული კუხე კი მის უზარმაზარ სტეულთან შედარებით უზნეზნეულია. მართლაც, დედამიწის განივის ზომა დღეს დიდი სიზუსტითაა ცნობილი: იგი 12756 კმ. უდრის. ახლა, თუ ჩვენ დედამიწის ამ ბუმბერაზ ბირთვს ისე შევამცირებთ, რომ ერთი მეტრის განივის მქონე ბურთის მასშტაბში წარმოვიდგინო, მაშინ ევერესტის მთაც სათანადოდ შემცირდება და ამ ბურთზე მიკროსკოპული მტკვრის სიდიდის ოდენად წარმოვიგადგება. მაშასადამე, დედამიწის უმაღლესი პიკი ე კი მისი სიდიდესთან შედარებით უზნეზნეული მტკვრია.

დედამიწის ბურთის ზედაპირი მძირევი გამონაგარიშებით 510 მილიონ კვადრატულ კილომეტრს უდრის. აქედან 150 მილიონ კვადრატულ კილომეტრი წყლითაა; დანარჩენ 360 მილიონ კვადრატულ კილომეტრს კი წყალმ წარმოადგენს.

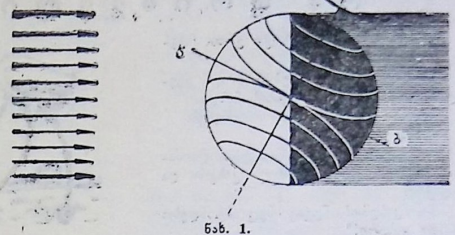
ასე დიდი და წყალთან შედარებით ხეთანხეკარგავრ

ვით, ესა თუ ის წერტილი წინასთან შედარებით რამდენად აღმოსავლეთითაა, იმისდა მიხედვით, თუ ესა თუ ის წერტილი რამდენად მოგვიანებით, ან ადრე მობრუნდება დედამიწის ბრუნვის გამო მისიკენ. მანძილად, დედამიწა ბრუნვას ბრუნვას თავისი წარმოსახვითი ღერძის გარშემო, ხან ერთ, ხან მეორე მხარეს აფიქსებს მზეს, და ამგვარად მის ზედაპირზე ქმნის დღეღამის მოვლენას.

დედამიწის მეორეგვარი მოძრაობა მზის გარშემო, შემოგულით ქროლავში მდგომარეობს. ის წამში 30 კმ. სიჩქარით მოქრის სივრცეში და ყოველ დღეღამეში 2592000 კმს გადის. ასეთი კოლოსალური სიჩქარის მიუხედავად, დედამიწა მზის გარშემო ერთსრულ წრეს, ერთელ შემოვლის, 365 დღეღამის 5 საათის, 48 წუთის და 46 წამს შემდეგ აღწევს. დროს ავ ინტერვალს, რომელიც საჭიროა დედამიწის მიერ მზის გარშემო ერთელ შემოვლისათვის, ტროპიკული, ან მზითვი წელიწადი ეწოდება და ის საფუძვლად უდევს ყველა დღეღამედ კალენდარს.

დედამიწა მზეს ოდნავ გაწეულია წრით — ელითორი გზით უცლის გარშემო. (ნახ. 2) აღსანიშნავია, რომ დედამიწის ბრუნვის ღერძი მზის სხივის გავრცელებისადმი დახრილი მდგომარეობაში გადაადგილდება, ასეთი დახრილი მდგომარეობით ღერძი სივრცეში მიმართულებას უცვლელად ინარჩუნებს მზის გარშემო. მთელი შემოვლის პერიოდში. სწორედ ამ მიზეზის შედეგად, ბრუნვის ღერძის დახრის გამო, წლის განმავლობაში მზის სხვა დედამიწის ერთსადა-ერთზე ადვილს სხვადასხვაგვარად ათბობს და ანათებს. მაგალითად, დედამიწა 22 ივნისს მზის სხივებს მარჯვენა მხრიდან მიიღებს და მისი ბრუნვის ღერძის დახრის გამო ჩრდილოეთი ნახევარსფერო მიწვეერილი იქნება მზისაკენ, და გაცილებით მცტ სითბოსა და სინათლის ენერჯიას მიიღებს, ვიდრე სამხრეთ ნახევარსფერო. მანძილად, ამ დროს ჩრდილოეთ ნახევარსფეროზე ზაფხულია, ხოლო სამხრეთ ნახევარსფეროზე — ზამთარი. ამ მდგომარეობაში დედამიწა რამდენიც არ უნდა აძრწუნოს თავისი ღერძის გარშემო, მის ჩრდილოეთ პოლუსზე მაინც მუდამ დღე, ხოლო სამხრეთზე ღამე იქნება. ჩრდილოეთ პოლუსის ქვემოთ, უფრო დაბალ განედებზე, დღეღამე წარმოიშობა, დღეს ღამე შეიცვლის და დედამიწის ეკვატორამდე დღის ხანგრძლივობა დღის ხანგრძლივობას გადა-კარბებს. ეკვატორზე დღისა და ღამის ხანგრძლივობა გათანაბრდება. სამხრეთ ნახევარსფეროზე კი ღამის ხანგრძლივობა გადაკარბებს დღის ხანგრძლივობას.

ნახაზიდან ჩანს, რომ დედამიწის მზის გარშემო მოძრაობის



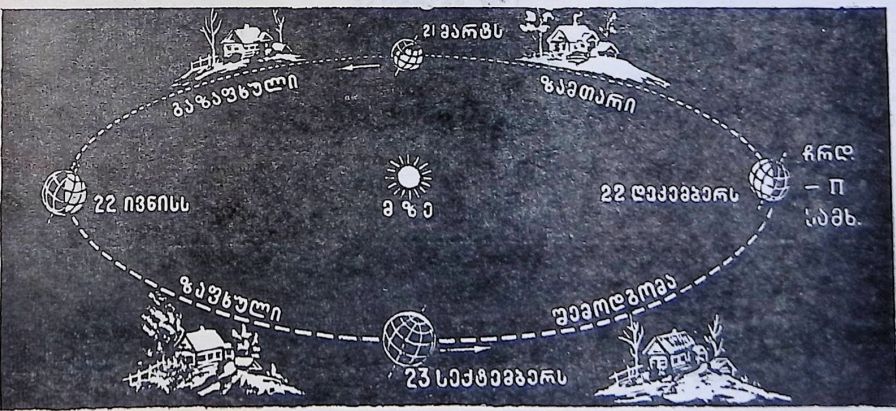
ნახ. 1.

დროს მხოლოდ ორ მდგომარეობაში — 21 მარტს და 23 სექტემბერს მზის სხივები მართა ერთგვარად აქვს განლაგებული ბრუნვის ღერძზე და ამის გამო წლის ამ დროებში დედამიწის მთელ ზედაპირზე დღისა და ღამის ხანგრძლივობა თანაფორია (ის 12 საათს უდრის).

მანძილად, დედამიწის მზის გარშემო დახრილი ღერძით მოქრის შემდეგ მის ზედაპირზე წლის დროება წარმოიქმნება, და ამასთანავე, ჩრდილოეთსა და სამხრეთ ნახევარსფეროებზე ერთმანეთს შებრუნებულად: ჩრდილოეთ ნახევარსფეროზე 21 მარტს ვახვებულა, ხოლო ამ დროს სამხრეთზე — შემოდგომა, 23 სექტემბერს ჩრდილოეთში შემოდგომაა, სამხრეთში კი — გაზაფხული. 22 ივნისს ჩრდილოეთში ზაფხულია, სამხრეთში — ზამთარი. 22 დეკემბერს ჩვენთან ზამთარია, სამხრეთში კი ზაფხული.

დედამიწა უძრავი რაჟ ყოფილიყო, მაშინ მის ზედაპირს მზის სხივები მუდამ ერთნაირად გაათბობდა და განათებდა, ანდა დედამიწა თუ მზის გარშემო ისე იმოძრაებდა, რომ მისა დღეღამეში ბრუნვას ღერძი მზის სხივებს მიმართ მუდამ მართობულად იქნებოდა [ე. ი. თუ ბრუნვის ღერძი სწორკუთხედს შექმნიდა დედამიწის მოძრაობის სტრატეკისთან, მაშინ, როგორც პირველ შემთხვევაში, დედამიწის ასეთნაირი მოძრაობის დროს მზის სხივები მან მუდამ ერთნაირად გაათბობდა, განათებდა და ზვენ არ გვექმნებოდა წლის დროები, არ გვექმებოდა არც ზაფხული, არც ზამთარი, არც გაზაფხული და არც შემოდგომა. დედამიწის ერთსა და იმავე ადგილზე საოცრად მოსაწყენი, თითქმის ერთნაირი ვითობა და განათება იქნებოდა.

დღევნტი 3. თვეზაქი



რ ა ფ რ ი ნ ვ ე ლ ი ა ?

იყო და არა იყო რა, იყო ერთი რგბენი, შურთან ბატე.

იგი ბატებს შურით ეპყრობოდა, ყველას ეჩხუბებოდა და შესისინებდა.

ყველანი თავის ქნევით ამბობდნენ:

— აჰ, ესეც ბატია!

ერთხელ ბატმა გუბეში გავი დაინახა, მოეწონა გედის გრძელი კისერი და იფიქრა:

„აი, კისერის ნეტავ მეც მქონდესო ასეთი კისერი!“

თხოვა გედს:

„მოდი კისრები გავცვალოთ: მომეცი შენი კისერი, მე კი ჩემსას მოცემა.“



გაცვალეს ნისკარტები.

ბატი ასე მიჰყვა და წეროს წვრილ ფეხებში თავისი თათები გავცვალა, ხოლო ყვავს შავ ფრთებში — თეთრი ფრთები.

დიდხანს ემუდარა ფარშევანგს კულები გავცვალოთ.

როგორც იქნა ფარშევანგი დაიყოლია და გაცვალეს.

კეთილმა მამალმა თავის საყარცხელი და ბიბილო აჩუქა, თანაც „ყუყულიყო“ დაუშავა.

ბატი ისეთი გახდა, რომ არაფერსა და არავის არ გავდა.

მიდის ეზოში: წეროს ფეხებით, ყვავის ფრთების ქნევით და გედის კისრის ყოველ მხრივ ტრიალით...

გზად შემოეყარა ბატებმა გუნდი.

— გა-გა-გა! ეს რა ფრინველია? — გაუპვირდათ ბატებს.



— მე ვარ ბატი! დაიყვრა მან. შემოჰკრა ყვავის ფრთები, გაჭიმა გედის კისერი და ვარჩხის ყელით წამოიყვრა:

— ყი-ყი-ლი-ყო!.. — მე ყველაზე უკეთესი ვარო.

— კარგი, შენ თუ ბატი ხარ, წამოდი ჩვენიან, — უთხრეს ბატებმა.

წავიდნენ ბატები მინდორში და ისიც გაჰყვა.

ბატები ბალახს წიწკნიან და მიირთმევენ, ის კი ჩანთიან ნისკარტს ატაცუნებს და ბალახს ეერ წიწკნის.

შემდეგ ბატებმა საბანაოდ გაუბეჭე წავიდნენ. თან ჩვენი ნაცნობი ბატიც გაჰყვა.

ბატები გუბეში ცურაობენ, ის კი წყაროს ფეხებით გუბის ნაპირზე, დარბობს; ცურავს ეერ ახერხებს, წინაშე: ფეხებით უშლის.

უყურებენ ბატები და იციანია:

— გა-გა-გა!

— ყი-ყი-ლი-ყო! აი, ესეც თქვენ — დაიყვრა ბატმა.

ბატები ნაპირზე გამოვიდნენ. საღ იყო და საღ არა, თითქოს მიწიდან ამოჰყარა გაჩნდა მელია.

აყავანდნენ ბატები და გაფრინდნენ.

ბატი კი ღარჩა: ყვავის ფრთებმა იგი ჰაერში ეერ ააფრინა, გაიქცა, წეროს ფეხებით და ფარშევანგის კულები ლელაინ. ში გაეჩხირა.

ამით ისარგებლა მელიამ, ჩააგდო ბატს გედის გრძელ კისერში ზირი და მოჰკურცხლა.



ბატებმა დაინახეს მისი გასაჰვირი, დაეხსნენ მელას, შემოეხვედნენ ირგვლივ და დაუწყეს კორტა.

მელია შემინდა, მიატოვა ბატი და გაიქცა.

— გამაღობთ, ბატებო, თქვენ მე გაღამარჩინეთ! — უთხრა ბატმა. — ახლა მე ციცი როგორც უნდა მოვიქცე.

წავიდა ბატი გედთან და მისცა მისი გრძელი კისერი, ვარჩხს დაუბრუნა ნისკარტი დიდი ჩანთით, წეროს — წვრილი ფეხები, ყვავს—შავი ფრთები, ფარშევანგს — გრძელი კუდი მართით და მამალს — საყარცხელი და ბიბილო თავისი „ყუყულიყო“.

ამის შემდეგ იგი გონიერი, არამოშურნე და ნამდვილი ბატი გახდა.

თარგმა **შალვა ლომოპირიძე**



დაფიქრა გედი და დაეთანხმა.

გაცვალეს კისრები.

მიდის ბატი გედის გრძელი კისრით. ის იცის რა მოუხერხოს. ხან აქეთ მოაბრუნებს, ხან იქით, ხან გაუმივებს და ხანაც მთლად შემოაბრუნებს, მაგრამ მაინც ეუხერხულება.

დაინახა ვარჩხმა ბატი და დაიწყო სიცილი.

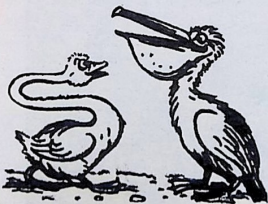
— ხა-ხა-ხა! შენ არც ბატი ხარ და არც გედი.

ეწყინა ბატს. უნდოდა დაესიგლა, მაგრამ უცებ დაინახა ვარჩხის ნისკარტი ვეება ჩანთით.

„აი ნისკარტი! კარგი იქნება მე მქონდეს ასეთი ჩანთიანი ნისკარტიო“ — იფიქრა ბატმა და ვარჩხს უთხრა:

„მოდი გავცვალოთ: შენ — ჩემი წითელი ცხვირი, მე კი — შენი, ჩანთიანი ნისკარტიო.“

ვარჩხს გავცინა, მაგრამ დაეთანხმა.



მოკლედ ყველაფერზე

კოლუზების მოგზაურობა სიკვდილის უფრევად

ვის არ გაუგონია ქრისტიანთა კოლუმბების სახელი, ვინ არ იცის მისი ხანგრძლივი მოგზაურობისა და აღმოჩენების ამბავი. მაგრამ ბევრმა ალბათ არ იცის, რომ სიკვდილის შემდეგაც საკმაოდ ბევარი მოგზაურობა კოლუმბმა, ესე იგი მისმა ნიშნებმა.

დიდი მოგზაური გარდაცვალება 1506 წელს, ესპანეთის პატარა ქალაქ ვალია-დოლიდში. ანდრეში კოლუმბი ითხოვდა დაესაფლავენინათ თავის მიერ აღმოჩენილ კუნძულ ჰაიტზე, ქალაქ სან-დომინგოში. მაგრამ კოლუმბის ქვრეგმა არ შეასრულა სახელობის ქმრის ანდრეძი და მისივე ითხოვნით მოგზაური იქვე, ქალაქ ვალია-დოლიდში დაკრძალეს. შვიდი წლის შემდეგ რატომღაც ამოხსარეს და ქალაქ სევილიაში გადაიტანეს. 1536 წელს კი გაიხსენეს კოლუმბის ანდრეძი, სპეციალური გვითი წაიღეს მისი ნეშტი და კუნძულ ჰაიტზე დიდი ზეითი დასვენეს ქალაქ სან-დომინგოს ერთ-ერთ ტაძარში.

1795 წელს კუნძული ჰაიტი საფრანგეთმა წაართვა ესპანეთს. ამანვე ესპანელებმა არ ისურვეს თავიანთი დიდი თანამემამულის ნეშტი სხვა ქვეყნის სამფლობელოში დარჩენილიყო. საფრანგეთის მთავრობასთან ხანგრძლივი მოლაპარაკების შემდეგ ესპანეთმა მიიღო კოლუმბის ნეშტის დაბრუნების ნებართვა. ასე რომ, 250-ზე მეტი წლის შემდეგ მოგზაურის ნეშტი ისევ ამოიწეს მიწიდან, მხოლოდ ამჯერად დასვენეს და ფერფლიანი ურნა გადაიტანეს კუნძულ კუბაზე, ქალაქ ჰავანაში.

მაგრამ 102 წლის შემდეგ, 1897 წელს, კუბა გადაიღო ამერიკის შეერთებული შტატების ხელში და კოლუმბის ფერფლი ისევ სევილიაში იქნა გადატანილი.



ამერიკელები ამტკიცებდნენ, რომ ესპანელებს მათ გადასცეს ვიღაც უცნობი ოქროსამებლის ფერფლი, ხოლო კოლუმბის ნამდვილი ფერფლი ინახება ისევ სან-დომინგოში, ამერიკის საორესულელოში. ეს მტკიცება ახლანდელი იუოს ქუმშარტებასთან, ვინაიდან, როცა ჩვენი საუკუნის ოციან წლებში იქიდან ფერფლიანი ბროლის ურნა გაიტაცეს, ამერიკის შეერთებული შტატების მთავრობამ 200 ათასი დოლარი აღუთქვა ჯილდოდ იმ პირს, რომელიც გატაცებულ ურნას აღმოაჩენდა. სასწრაფოდ მიღებულმა ზომებმა ვერ გამოიღო სასურველი შედეგი. ის კი დაშტაცდა, რომ ბოროტმოქმედებს არავითარი წარმოედგინა არა ჰქონოდათ, თუ რა იყო მოთავსებული იმ ბროლის ურნაში.

სხვათაშორის, კოლუმბის ფერფლიანი ურნის შესყიდვას, გარდა უმარავე მუხუდებისა, ცდილობდა ბევრი ეკერო პირიც, რომლებიც ზღაბრული თანხების გადახდას არ ერიდებოდნენ, ოღონდ დიდი მოგზაურის ფერფლი შეეძინათ.

საინტერესოა ერთი გარემოება: გარდა იმ ურნისა, რომელიც სევილიაში დღესაც ინახება, და იმისა, რომელიც გაიტაცეს, არსებობს კიდევ ოთხი სხვადასხვა ურნა, რომელთა მფლობელები დაბეჭდვებით ამტკიცებენ, რომ სწორედ მათ ხელშია კოლუმბის ნამდვილი ფერფლი.

აი, კიდევ რამდენი „იმოგზაურა“ კოლუმბმა სიკვდილის შემდეგ და რამდენი „ხიფათი“ შეემთხვა.

„ასი ათასი“

სიტყვა „ლაქი“ წარმოადგება ინდური „ლაკხიდან“, რაც ნიშნავს „ასი ათას“. იგულისხმება წვრილი, წითელი მწერები, რომლებიც ადრე გაზაფხულზე ზოგიერთი ხის ტოტებს ფარვენ. ეს მწერები — ლაქის ჭიები, ანუ „ლაკიფერ-ლაკები“ — იკვებებიან ყლორტების წვეთით. მათ მიერ დაზიანებული ქერქიდან გამოიწონეს ფისი, რომელიც ვაზნობის შემდეგ ტოტებზე ქმნის მოყვითალო კორქებს.

ამ ფისის კორქებიდან ღებულობენ შულკას — მასალას ინდური ლაქის, პატეფონის ფორფიტების, ელექტროგამაუხვებლების და სასტამბო საღებავის დასამზადებლად.

ინდოლო გლეხები არა მარტო დაზიანებული ხეებიდან იღებენ ფისს, არამედ ქიებს სპეციალურადაც კი ამრავლებენ.

ამ მიზნით ისინი განმარტულ ტებზე მიაპარებენ იმ ხიდან ტოტებს, რომლებზედაც ცხოვრობენ ჭიები.

მოკრილი კორქებს გლეხები ჰყიდიან ფებრეკეში, სადაც მას გახსნიან, გარეცხავენ და გადაადრებენ. შულკას წარმოებაზე მონაბოლია თითქმის მილიონად ინდოეთს აქვს მოპოვებული.

ზურინავი ზოლიათები

ზურინავი ზოლიათები ავსტრალიელი მონადირე მიმალულა. იგი დასაბუთად იყურება უღრანისაკენ. აი მან ყური ცქერა და მშვილდ-ისარი მოზიდა. კიდევ წამი, და ზუსტი ნასროლი დალასა ხვდება. მონადირის ფეხებთან მოხუც ვეცმა... ზეველა. თქვენ ეს ნუ გაგიკვირდებათ. ჩრდილოეთ ავსტრალიასა და ახალ გვინეაში ადგილობრივი მცხოვრებლები ზოგიერთ პეპლებზე მშვილდ-ისარით ნადირიან. მოკლულ პეპლებს საკმულად იყენებენ.



ეს მწერები, რასაკვირველია, ჩვენებურ კომპოსტოს პეპლებს არ გვანან. ისინი უზარმაზარი პეპლები — ტიტანოლოზის-კოლოსუსებიან. მათი ერთობის სივანდე 26 სანტიმეტრს აღწევს.

საკმაოდ მძიმე წონის პეპლები დღემოიდან მაღლა ფრენენ, ხანდახან ხის წვერობამდეც აღწევენ. ასეთი პეპლების დაჭერა პეპელსაჭერი ბაღით შეუძლებელია. სწავლილი ენტომოლოგები იძლეუბელი არიან მათ წვილით საფენტი დაუშინონ.



პირველი თოვლი

ცამ ფიქვები ჩამოყარა
ვაზის ფოთლის ტოლი,
ღამით მიწას შეუქერა
სამოსელი თოვლის,

ღა როდესაც განთიადმა
მოანათა სარკმელს,
ჩვენი ეზოს პატარებმა
გავიჩინეთ საქმე:

დავაგორეთ თავდაღმართში
თოვლის დიდი ბურთი,
მოვიტანეთ ნახშირი და
შავი ნაბღის ქელი,

მეზოვის დამალული
ცოცხე ვნახეთ საღდაც
და ამაყად თოვლის პაპა
დავაყენეთ სახლთან.

მაღე თოვამ გადაიღო,
ცა გალურჯდა უცებ,
მზემ სხივიბი დაახეა
სახლებსა და ქუჩებს,

ჩვენ სკოლისკენ გავიშურეთ
კმაყოფილი მეტად,
გვალაღებდა,
გვახარებდა
მზე და თოვლი ერთად...

საღამოთი ჟრამიჟლით
დავებრუნდით სახლებს,
მაგრამ ჩვენი თოვლის პაპა
ვერსად ვიოარ ვნახეთ.

საღამოთი, როცა ირგვლივ
ჩამობნელდა სწრაფად,
მეზოვი ცოცხეკიბდა,
ჩვენ კი — თოვლის პაპას.

პახანნ ჯავეხაძე



პ. ი. თ. ნ. ე. რ. ი. ჯ.

შ ი ნ ა ა რ ს ი

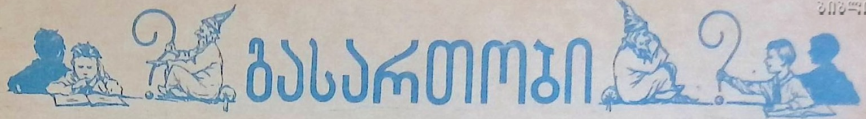
ნაწი კილასონია — ზამთარი (ლექსი)	1
როდამ ჩაჩანძე — მედალიონი (მოთხრობა)	2
კოსტა ხეთაგუროვი — ოზღობას დედა (ლექსი, თარგმნა კ. კახაძემ)	6
ა. ი. კუპრინი — საოცარი ეჭიმი (მოთხრობა, თარგმნა ნ. სამუქაშვილმა)	7
ბენიკ სერიანაიანი — შავი ირტაშის ნაპირებზე (მოთხრობა, სომხურრიდან თარგმნა ივ. დავითიანმა)	11
მ. ბრეშენერი — ანტიკულუ შეცდომა (მოთხრობა, თარგმნა გ. ცინცაძემ)	14
კ. გოგიაშვილი — მარტული (პოემა)	16
ხუა შანი — მამლისფრთიანი წვერილი (მოთხრობა, დრასარული, თარგმნა ც. კახაშვილმა)	18
ლ. საღრაძე, ნ. მარჯანიშვილი — ჩვენი საზღვარგარეთული მეგობრები, ნარკვევი)	22
ზ. ლეშკაშვილი — სოტეის მატანე	23
ანდრე სტილი — იმეითა სილამაზას ჭერა თემები (მოთხრობა, ფრანგულრიდან თარგმნა კ. ჯაქშამა)	24
ს. ნარინაიანი — ფერმკრთალი ბიჭი (ფელეტონი, თარგმნა თ. სახაროვმა)	27
გ. თევზაძე — დედამაყა (ასტრონომის საუბარი)	28
ვ. სუტევი — რა ფრინველია? (ზღაპარი, თარგმნა შ. ლოლბერიძემ)	31
მეკლედ ყველაფერზე	30
ვახტანგ ჯავახიძე — პირველი თოვლი (ლექსი)	32
გასართობი	33
გარეყანის პირველ გვერდზე — „მეიზილაგურები“ — ნახ.	3
ალ. ბანძელაძისა. მეორე გვერდზე — „ხუთი ორდენი კომპანია“.	3
მეოთხე გვერდზე — „ზამთრის პეიზაჟი“ — ნახ. თ. ასიტაშვილსა.	3
უფრანსლო დასურათებულის მხატვრების: ალ. ბანძელაძის, დ. ხაბუ-	3
ტაშვილის, შ. ბელიაშვილის, გ. თოთბაძის, გ. დიკის, გ. გლოვანის	3
და კ. მახარაძის მიერ.	3

სარედაქციო კოლეგია: რ. ელანიძე, გ. ვარდოსანიძე, რ. თაბუკაშვილი,
მ. ლებანიძე, (პ/მ. მღვიმე), მარიჯანი, გ. ფოცხაშვილი (სამბატორო რედაქტორი),
ი. ქარელიშვილი, გ. შატბერაშვილი, ბ. შელია, ვ. ქელიძე.

რედაქციაში შემოსული მასალები ავტორებს არ უბრუნდებათ. ფასი 2 მან.

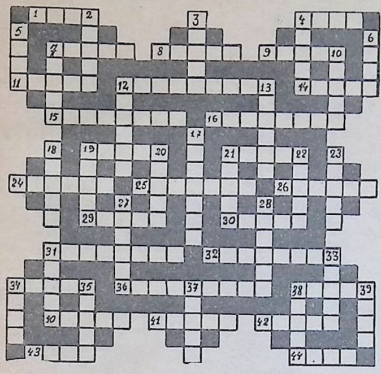
„ПИОНЕРИ“ Ежемесячный детский журнал Центрального Комитета ЛКСМ Грузии. Декабрь, № 12 1956.
Тбилиси, Плеханова, 91. რედაქციის მისამართი: თბილისი, პლენანოვის პროსპ. 91. ტელ. 3—81—85. საბლიტვაი.

№ 05292, ტირაჟი 15.295, ხელმოწ. დასაბ. 22/XII გამომწ. შვიკ. № 511, სტამბის შვიკ. № 1398, პოლიგრაფკომბინატი „კომუნისტ“
ეკრანლის გარეყანი დაბეჭდილია ლითო-ფსევტურნი ბეჭდვის ფაბრიკაში



ბასართობი

ქ რ ო ს ვ ო რ ღ ლ ი



3. ო რ ი ვ ო ნ ტ ა ლ უ რ ა დ: 1. მდინარე სსრ კავშირში; 4. მტაცებელი ცხოველი; 7. ციტრუსოვანი მცენარე; 8. ცნობილი ქართული ოპერა; 9. კუნძული საბერძნეთში; 11. საამშენებლო მასალა; 12. ნახევარკუნძული ევროპაში; 14. საამშენებლო მასალა; 15. უდაბნო აფრიკაში; 16. სსრ კავშირის გამოჩენილი მოღვაწე; 19. მდინარე გერმანიაში; 21. სპორტული ინვენტარი; 24. საზღვრო ძალების საზეიმო დათვლიერება; 25. ქალაქი ინგლისში; 26. პლანეტა; 29. შეკუმშული ფანგბადი; 30. კურორტი შავი ზღვის სანაპიროზე; 31. მეცნიერების ერთ-ერთი დარგი; 32. ქალაქი ლიტვაში; 34. მღრღნელი ცხოველი; 36. ორგანიზმის მიერ გადამღები სენის შეუთვისებლობა; 38. გაზი; 40. ქართული ფანტასტიური რომანი; 41. საბერძნეთის ძველი სახელწოდება; 42. სახელმწიფო აზიაში; 43. მდინარე სსრ კავშირში; 44. ყვავილი.

8. მ რ ტ ი კ ა ლ უ რ ა დ: 2. კულტურული მცენარე; 3. მეტალი; 4. მდინარე საფრანგეთში; 5. დამხმარე თეორემა; 6. შინაური ფრინველი; 7. ჭიმიური შენაერთი; 10. მდინარე სსრ კავშირში; 12. სახელმწიფო ევროპაში; 13. ერთ-ერთი სახეობა ცხენოსნობაში; 17. კუნძული ხმელთაშუა ზღვაში; 18. პლანეტა; 19. უმჯობესო ელექტრომაგნიტური ტალღებით გადაცემა; 20. გარეული ცხოველი; 21. მთავარი მოქმედი პირი ქართულ ზღაპარ ამირანში; 22. საამშენებლო მასალა 23. ოთახის მოწყობილობა; 27. მცენარის სახელ-

წოდება; 28. ქალაქი აფრიკაში; 31. კურორტი საქართველოში; 33. ელექტროდი; 34. მცენარე; 35. ბორლინის ოპერის გმირი; 37. ლიტერატურული ნაწარმოების სახე; 38. მდინარე დასავლეთ საქართველოში; 39. შინაური ფრინველი.

მათემატიკური გამოცანა

ჯიხვი ჯიხვებს შეეჩება მთიდან ბარად გამოქცეულთ, მიესალმა, დაიქექა:

„გაუმარჯოს სამოცეულს!“ ერთი ჯიხვი წინ წამოდგა, რქა აქვს როგორც სატყვეარი, უთხრა: „ჩვენ რომ შეგვმატოდა რაც ვართ იმის ნახევარი,

შემდეგ კიდევ ჩვენი რიცხვის ზუსტად ერთი მესამედი, ჩვენი მოძმე სხვა ჯიხვები შენზე კიდევ სამით მეტი, შენც რომ შემოგვეერთებოდ, ზუსტად სამოცს მივალწვედით.“

რამდენ მოძმეს შეეჩება? — ფიქრობს ჯიხვი შინ და გარეთ. შენ ხომ კარგი მოწაფე ხარ, მიეშველე, დაეხმარე.

ვაჟა უზუბუხიძე

პასუხი ჟარ. „აიონისის“ № 11-ში მოთამაშებულ ბასართობზე

პასუხი ქროსვორდზე

ვ ე რ ტ ი კ ა ლ უ რ ა დ: 1. არტერია; 2. ალტაი; 3. ყვავილი; 5. ნორით; 6. ალიზი; 8. რომსონი; 9. ინდოეთი; 14. ლახტი; 15. დიალოგი; 16. ამერიკა; 17. ანოდი; 20. უნარი.

შ ო რ ი ვ ო ნ ტ ა ლ უ რ ა დ: 4. კრილოვი; 7. ვოგებაშვილი; 10. ბოლივია; 11. ალაზანი; 12. ასი; 13. შოუ; 18. ონკანი; 19. მანეთი; 21. სტალინგრადი; 22 აგარაკი.

პასუხი მათემატიკურ ამოცანაზე „სცადეთ“

$$2 = \frac{13458}{6729}; \quad 4 = \frac{15768}{3942}; \quad 5 = \frac{13485}{2697};$$

$$6 = \frac{17658}{2943}; \quad 8 = \frac{25496}{3187}; \quad 9 = \frac{57429}{6381};$$



С. 117/12



ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ